Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД YНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 107 (16630) | 1984 оной майн 8, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

...С-эй ЦЕНТРАЛЬНА ...ИТЕДТЭ, СССР-эй ...НИСТРНYYДЭЙ ...ЕДТЭ, ВЦСПС-тэ, ...КСМ-эй ЦК-да

...ынэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботник 1984 оной апрелиин 21-дэ ... байгаа. 157 миллионһоо дээшэ хүн суббот... Заводууд болон фабриканууда, барилга... ...оз, совхозуудта, транспортын ба арадай ажа... ...албаринуудай предприятинуудта, мүн тэрэшэлэн ...уд болон һуурин тосхонуудые болбосон тү... ...лгодо тэдэнэр хүдэлөө. Уридшалан хэгдэһэн ...һоор, бүхыдөө 186 миллион түхэригэй ажал ...ан жэлэй жасада дамжуулагдаһан байна. 985 ...эригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэг-...

...дэй бата нэгэдэлые, мүн манай партиин ле... ...шугамые, КПСС-эй ЦК-гай февралиин ба ап... ...он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ...ральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын СССР-... Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгагда... ...үүд нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ гээд коммунис ...элирхэйлэн харуулаа. Субботник хадаа шанга ...олон эмхидэлэй харалга болоһон, үйлэдбэриин ...элирүүлэн хэрэглэлгэдэ туһа нэмэри хэһэн, ...алай толотомо һайндэр болон тодорһон байна. ...ажые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүл... ...дукциин өөрынь үнэ сэнгые хахад процентээр ...даруулха талаар социалис уялгануудые дүүргэл... ...й хубита оруулагдаа.

...лойгоор, үнэн зүрхэнһөө ажаллаһанайнь түлөө ...ядтэ, колхозниг уудта, инженерно-техническэ хү... ...эд болон алба хэагшадта, залуушуулда, Совет Флодой сэрэгшэдтэ, дайнай ба ажалай ветера... ...союзна коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр ...бүхы хүнүүдтэ КПСС-эй Центральна Комитет, ...нистрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ...рхэнэй баяр баясхалан хүргэнэ.

Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй ...адай хэлэһэн дурадхалнуудые хараада абажа, ...ажаллажа олдоһон мүнгые эхэнүүд болон ...амгаалан сахилгые, мүн тэрэшэлэн дайнай ба ...рануудай медицинскэ хангалгые һайжаруулгада ...эн шиидхэбэри абаа. Москва хотын ажалшадай ...оһон мүнгэн 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын ...рилгада зорюулагдаха байна.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—ДYРБЭН ЖЭЛДЭ

Республикын габьяата малшан, Сэлэнгын районой Химнын совхозой түрүү хонишон Анатолий Михайлович Акулов эрхим һайнаар хүдэлжэ, мүнөө жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга абаад, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Энэ табан жэлэй эхинһээ хойшо хонишодой тус бригадынхид 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 113 хурьга абаба.

Түл абалгаар, мүн һооһо тушаалгаар А. М. Акуловай хүтэлбэрилдэг хонишодой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб дүрбэн жэлэй туршада бэелүүлхэ зорилготой.

Н. НАМСАРАЕВ.

АМЖАЛТАТАЙ

Кабанскын шубуунай фабрикын коммунист Н. А. Анохинагай хүтэлбэрилдэг инкубаторна станциин коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Нугаһанай дальбараануудые абаха нёдондо жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Мүнөө жэлдэ тус коллективэй хүдэлмэри яһала урагшатай. Хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 7 мянга гаран нугаһанай дальбараанууд шубуушадта үсхэбэрилэгдэхээр ябуулагданхай. Операторнууд В. Х. Самбуева, Т. А. Галецкая, Л. Н. Котова гэгшэд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлнэд. Абаһан социалис уялгануудаа уридшалан дүүргэхын түлөө станциин хүдэлмэрилэгшэд оролдосотойгоор ажаллана.

А. БУСУРМАНОВ.

...НАЙ АБЬЯАСТАЙ

...үтэлүүрэй ...лшад 1984 ...ын квар... ...дэ һү ту... ...эбые 118 ...яха 113 ...ргэжэ, үй... ...эһэн про... ...шанарые ...анай ту... ... ажахы... ...да дэлгэр... ...ис мүры... ...жа гараа ...ктивтэмнай райкомой, ...ведэй гүй... ...үдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой болон ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа бэлэй. Урма зоригтойгоор хүдэлжэ байһан малшадай коллективүүд 4 һарын түсэбүүдые мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлээ. Илангаяа Зэмхын һүнэй фермын коллектив һайн үрэ дүнгүүдтэй. Гүрэндэ худалдагдаһан һүнэй 96 процентнь нэгэдэхи сортоор тушаагдаа. Социалис мүрысөөнэй манлайда һаалишад Елена Цыденова, Ханда Доржиева, Валентина Жигжитова, Дулма Базарова, мал адуулагшад Солбон Цыренов, Лубсан Дымчинов гэгшэд дабшана.

Совхозоймнай малшад гүрэндэ мяха худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэбые 110, һү 118 процентээр дүүргэхэ гэжэ шиидээд, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

С. ЖАМСАРАНОВ,
совхозой экономист.

Захааминай район.

САГЫЕ АХИН

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ нэрин сэмбын комбинадай түрүү бригадануудай нэгэн — Бальжима Эрдыниевна Аюшиевагай хүтэлбэрилдэг һооһо илгагшадай эбтэй зетэй коллектив «Табан жэлэй даабарийе дүрбэн жэлэй туршада дүүргэе» гэһэн уряатай мүрысөө үүсхэһэн юм. Тиигэжэ тус бригадынхид ажалай ехэ урилдаанда эхи табижа, тэрэниие энэ цехэй олон бригада дэмжэһэн байна. Тэдэнэй дунда Б. Н. Бальжировагай ударидадаг коллектив бии һэн. Буда Нимаевнагай хүтэлбэрилһэн бригада үшөө энэ оной январь һарада дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабарийе гүйсэд бэелүүлһэн байна. Энэ ушараар тэдэнэртэ мүнгэн шан барюулагдаһан, амжалтадань зорюулагдаһан «сахилгаан» хуудаһан толилогдоһон юм. Мүнөө тус бригадын гэшүүд табан жэлэй бүхы даабарийе болзорһоонь урид дүүргэхын тула эрмэлзэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлэй нэгэдэхи кварталай тоосоогоор ажаллана.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

...РАЙ ...ГА 84

...Y АРГА ХЭРЭГЛЭН

... дулаахан нэ... ...агарайн районой ...уринһаа зүүн... ...бэшэ газарта ...рэ элдэб түхэ... ...трактор хойноо ...шэрэнхэй, тоо... ...иишэ тиишээ ...үлнэд. ...рэгэй совхозой ...адай гуримда ...орна бригадын ... ооһото урга... ...арижа байна. ...Анатолий Нам... ...раев хүтэлбэ... ...гурбадахи от... ...отийна эхин ор... ...екретарь юм. ...алын таряалан ...егат түрүүшын ...эйгээр хүдэлжэ ...низаторнууд үг... ...анһаа үдэшын ...болотор хүдэл... ...ээрэ хүдэлэгшэ... ...а Баир, Дансаран, ...уд, Цыдендамба Дондоков, Түмэн Нимаев, Сергей Викулин, Доржо-Ракша Дондоков гэгшэд онсо шалгарна. Эртын ооһото ургамалнуудые богони болзорто таржа дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно.

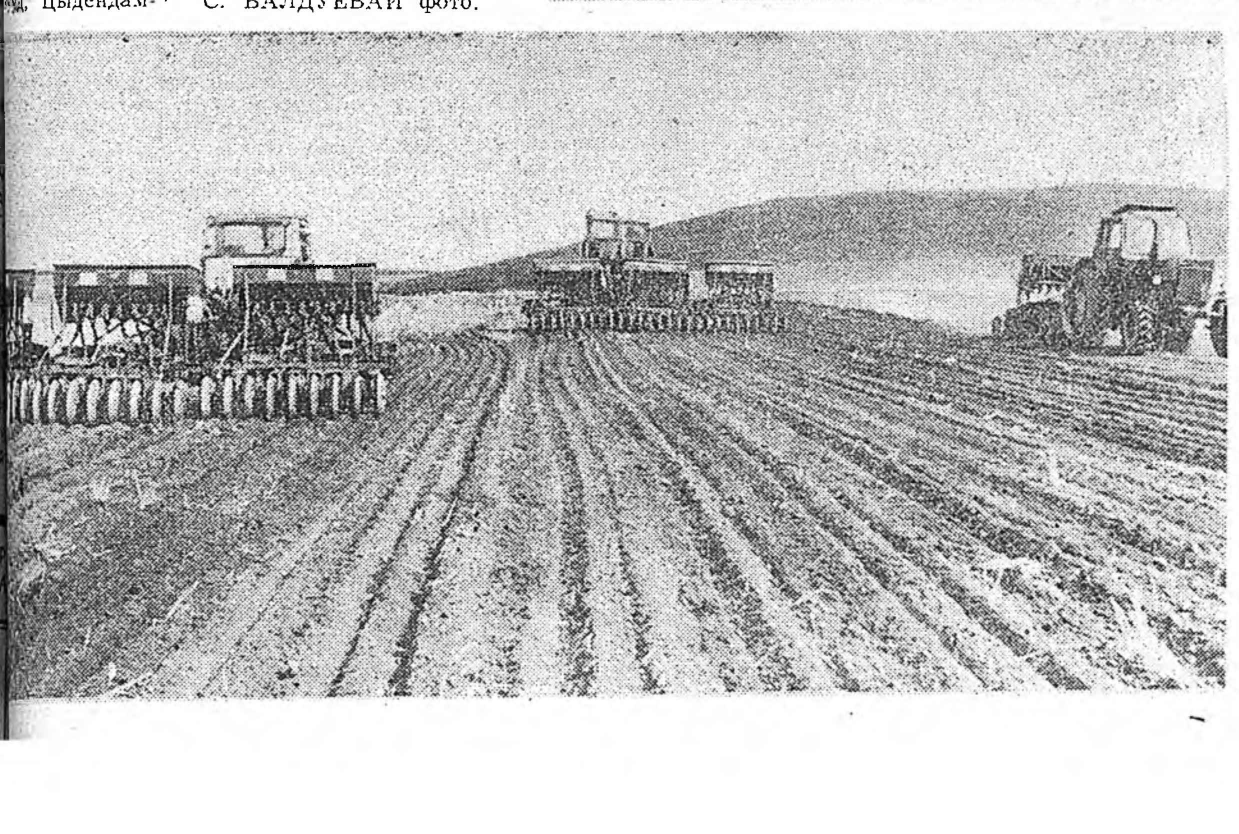
Поли дээрэ хүдэлжэ байһан агрегадуудай хажууда техническэ харууһа хэхэ мастерской гэжэ бэшэгдэһэн автомашина зогсоно. Тус автомашинада дүй дүршэлөөр баян үнинэй электро-гагнууршан Вячеслав Цыдыпов жолоошон Ешидоржо Намсараев хоёр хүдэлнэ.

Совхозой механизаторнууд түсэбөөр хараалагдаһан ооһото болон тэжээлэй ургамалнуудаа саг соонь таржа дүүргэхые оролдоно. Хабарайнгаа тарилгые майн 2-һоо захалаабди. Мүнөө һүүлэй мэдээгээр 1000 гаран гектарта эртын ооһото ургамал таригдаад байна гээд,— Эрхирэгэй совхозой директор Марк Хантаевич Хандархаев хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: агрегадууд поли дээрэ; тракторно-таряан ажалай бригадир Анатолий Намдыкович Раднаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗЭБСЭГЭЙ ТАЛААР СОВЕТ-ПОЛЬШЫН ХАНИ НYХЭСЭЛЭЙ ХYШӨӨ НЭЭЛГЭ

РЯЗАНЬ. майн 5. (ТАСС-ай түсхай корр.). Агуухэ Илалтын һайндэрэй урда тээ эндэ зэбсэгэй талаар совет-польшын хани нүхэсэлэй хүшөө баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэбэ. Эндэһээ, Окагай эрьенүүдһээ, 40 жэлһээ үлүү сагай урда тээ Т. Костюшкын нэрэмжэтэ Польшын пехотно түрүүшын дивизиин дайшалхы зам эхилһэн юм. Тэрэ, Польшын Сэрэгүүдэй эхи табяад, Совет Армиин частьнуудтай хамта дайнай дүлэтэ харгыгаар Берлин хүрэтэр дабшаһан байна. Фашис булимтарагшадтай баатаршалгата тулалдаанай үедэ хоёр арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаан ургаа, бэхижээ.

Мүнөөдэр энэ гайхамшагта үйлэ хэрэгтэ хабаадалсахаар ородой үни урданай хото ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов, ПНР-эй партийна болон гүрэнэй ажал ябуулагшад, хүдэлмэрилэгшэд, Совет болон Польшын сэрэгэй начальнигууд, дайнай ветеранууд ерээн байна. Мүн эндэ городой болон областиин ажалша коллективүүдэй, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд байлсаба.

Хүшөөгэй дэргэдэ олониитын хабаадалгатай митинг болоо. КПСС-эй Рязанска обкомой нэгэдэхи секретарь Н. С. Приезжев, тэрэниие нээхэдээ, дайнай һүртэй шанга үедэ Рязань Польшын сэрэгүүдэй офицернүүдэй кадрнуудые бэлдэдэг гуламта байгаа гэжэ тэмдэглэбэ. Совет хүнүүд Польшын солдадуудтай буу зэбсэгээ болон хилээмээ хубаалдадаг, аха дүүнэртээ — полягуудта өөһэдынгөө сэрэгэй ехэ дүй дүршэл болон эрдэм мэдэсээ дамжуулан үгэдэг байгаа гэжэ тэрэ үгээ үргэлжэлүүлнэ. Польшын патриодуудта али болохоор туһаламжа үзүүлхэ ябадалые рязанайхид өөһэдынгөө интернациональна уялга гэжэ тоолодог байһан юм. Мүнөөшье областиин ажалшад совет болон поляк арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа байнхай.

Тэрэнэй һүүлээр эндэ суглараг шадай хани халуун альга ташалга доро нүхэд В. Ярузельский, Д. Ф. Устинов хүндэлэн татагдаһан улаан лентэ хайшалба. Тэндэ байгшадай нюдэндэ 20 метрһээ дээшэ үндэртэй архитектурно-скульптурна композици харагдаба. Гранит болон түмэрөөр хэгдэһэн энэ хүшөө хадаа үзэн ядагдадаг дайсан тээшэ, зэм зэмээ түшэлсэн, эрид шууд добтолгодо ороһон совет болон поляк сэрэгүүдэй дайшалхы хүсэл эрмэлзэлые эли тодоор харуулна, манай арадуудай эбдэршэгүй нэгэдэлые элирхэйлнэ.

ПНР-эй болон СССР-эй гүрэнэй гимннүүдэй аялга зэдэлбэ. Талмай дээгүүр артиллериин буудалгануудай абяан һүртэйгөөр соностоно.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветеран, Польшые сүлөөлгын түлөө байлдаануудта хабаадаһан В. В. Хоменко, Рязанска станок бүтээлгын заводой токарьнуудай комплексно бригадын бригадир Социалис Ажалай Герой Н. П. Поляков, ВЛКСМ-эй Рязанска обкомой нэгэдэхи секретарь И. М. Сергеев Европын арадууд 40-өөд жэлдэ дайгүй ажаһууна гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Энээндэ социалис оронуудай, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай айхабтар ехэ габьяа, соло харагдана гээшэ. Совет хүнүүд КПСС-эй, нүхэр К. У. Черненко түрүүтэй тэрэнэй ЦК-гай дотоодын ба гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар һайшаадаг, дэмжэдэг байха юм. Ленинскэ партиин хүтэлбэри доро манай орон коммунизм зохёон байгуулгын ба эб найрамдалай хараа шэглэлээр бата һайдамтайгаар дабшана.

Митингдэ хабаадагшадаар хани халуунаар угтагдаһан нүхэр Д. Ф. Устинов үгэ хэлэбэ.

Хүнүүдэй һанал бодолдо удаан саг соо хадуугдадаг ба мүнөөнэй болон ерээдүйн үетэндэ, гранит, мрамор болон түмэрөөр хэгдэжэ, хэтэдээ мүнхэлэн үлөөгдэдэг үйлэ хэрэгүүд арадууд болон оронуудай ажабайдалда байдаг гэжэ тэрэ хэлэбэ. Рязаниин газар дээрэ эхи табиһан Советскэ Союзай болон Польшын арадуудай, тэдэнэй арминуудай хоорондохи дайшалхы бата хани барисаанай бии бололго иимэл үйлэ хэрэг байһан юм.

Зэбсэгэй талаар совет-польшын эбдэршэгүй бата хани нүхэсэлые харуулһан хүшөөе нээлгэдэ бидэ мүнөөдэр суглараа гээшэбди.

Энэ зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үедэ таанадта, хүндэтэ поляк ханинар, Рязань городой болон Рязанска областиин бүхы ажалшадта дүлэтэ интернационалист, совет-польшын хани барисаанай түлөө хэлбэришэгүй тэмсэлшэ — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Константин Устинович Черненкын зүгһөө хани халуун амаршалга болон һаин һайхан хүсэлэнгүүдые би ехэ ханалгатайгаар хүргэнэб.

Энэ хүшөө нээлгэ хадаа гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүгээ манай арадуудай хамтын тэмсэл түхэй гансашье нангин дурасхаал болоно бэшэ, харин Советскэ Союзай болон Польшын Арадай Республикын хоорондохи хани барисаанай жэлһээ жэлдэ хүгжэжэ байһанай толотомо гэршэ болоно ха юм.

Мүнөөдэр манай баяр ёһолол дээрэ хүндэтэ айлшанаа — арадай Польшын партиина болон гүрэнэй гайхамшагта ажал ябуулагша — Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Польшын Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ армиин генерал нүхэр Войцех Ярузельскиие амаршалхадамнай бидэндэ аятай зохид байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ нүхэр Войцех Ярузельский эндэ, Рязаньда, офицерэй нэрэ зэргэ абаһан, харин тэрээнһээ хойшо дайнай дүүрэтэр немецко-фашис булимтарагшадтай тулалдаануудта эдэбхитэйгээр хабаададаһан байна бшуу. Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ тэрэ, Польшын сэрэгүүдтэ, элдэб тушаалнуудые даажа ябахадаа, Польшын Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые саашадань хүгжөөлгэдэ, Польшын газар дээрэ социализм байгуулгада, аха дүү социалис оронуудай арминуудай дайшалхы хани барисаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан юм. Нүхэр Ярузельский совет болон поляк арадуудай, манай арминуудай сэрэгүүдэй дунда ехэ нэрэ хүндэтэй ба гүнзэгы хүндэлэлтэй болоһон гээшэ.

Мүн лэ эндэ байһан Польшын Арадай Республикын национальна оборонын министр брониин генерал Флориан Сивицкиие, Польшын Сэрэгүүдэй бусад түлөөлэгшэд болон ветерануудые бидэ үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди.

Хүндэтэ поляк ханинар, таанадта элүүр энхэ ябахыетнай, социализм байгуулга ба аршалан хамгаалгада, совет-польшын дайшалхы хани барисаае, манай оронуудай ба арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые бэхижүүлгэдэ шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай хүсэхыемни намда зүбшөөгыт.

Зэбсэгэй талаар поляк аха дүүнэртээ хамта, Гитлертэ эсэргүү бүлэглэлэй оронуудай арадуудтай, эсэргүүсэлгын хүдэлөөнтэй хамта совет арадай фашис Германиие һамна бута сохижо, түйлаһан илалта хадаа эб найрамдалда ба дэбжэлтэ хүгжэлтэдэ харгы нээжэ үгэһэн байна. Социализм дэлхэйн системэ болонхой. Поляк арадшье социалис хүгжэлтын зам шэлэһэн байна. Социалис аха дүүгэй хани нүхэсэлдэ ородог оронууд мүнөө социально-экономическа хүгжэлтынгөө талаар дэлхэй дээрэ эгээл эршэ түгэсөөр хүгжэжэ байһан бүлэг гүрэнүүд болонхой гээшэ.

Социалис оронуудай аха дүүгэй эбтэй эетэй бүлэ соо Польшын Арадай Республика социализмын замаар дабшана. Һаядаа тэрэ өөрынгөө гайхамшагта ойе —Польшын һэргээн байгуулагдаһанай 40 жэлые тэмдэглэхэеэ байна.

Поляк арадай, бүхы социалис хани барисаата оронуудай арадуудай дүтэлжэ байгаа ехэ һайндэрөөр хүндэтэ поляк ханинараа бидэ үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди.

Советскэ Союз, Польшын Арадай Республика, аха дүү бусад социалис оронууд хамгаалгын нэгэдэл болохо — Варшавска договорые бэхижүүлхэ талаар хамтын хэмжээнүүдые абадаг юм. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ мүндэлһэн Польшын Сэрэгүүд манай оронуудай арадуудай аюулгүй байдалые ба эб найрамдалые найдамтайгаар сахин хамгаална. Тэдэнэр патриотическа ба интернациональна уялгаяа ехэ харюусалгатайгаар дүүргэдэг байна.

Манай арадуудай болон арминуудай бата нэгэдэл, марксизм-ленинизмын, социалис интернационализмын суртал бодолнуудта үнэн сэхэ байлгань, революционно, дайшалхы ба ажалай алдарта ёһо заншалнуудые хэлбэришэгүйгөөр баримталдаг байһаниинь манай диилдэшэгүй хүсэн болоно.

Совет ба поляк арадуудай, тэдэнэй арминуудай хэтэ мүнхын эбдэршэгүй хани барисаанай, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай агуухэ ба бата нэгэдэлэй, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хүндэдэ Д. Ф. Устинов юрөөл хэлэһэн байна.

* * *

Удаань сугларагшадта халуунаар угтагдажа, нүхэр В. Ярузельский үгэ хэлэһэн байна.

Танай Рязань хото, мүн манайшье хото гэжэ хэлэхыемни зүбшөөгыт, ехэ баяртайгаар ерээбди. Энэ баяр ёһололдо хабаадаха гээшэ һамда, эндэ байлсаһан поляк нүхэдтэ сэдьхэл хүдэлгэмэ ушар болоно. Манай аха дүү арадуудай түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө ороһон Рязаниин газар дээрэ, манда дүтэ хүнүүдэй дунда бидэ дахинаа байнабди.

Советскэ Союздахи Польшын Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй нэгэдэхи корпусой ябаган сэрэгэй эндэхи офицерскэ училищида солдадай мэргэжэлые шудалжа, офицерэй түрүүшын зэргэ абаһан сагһаамни хойшо 40 гаран жэл үнгэрбэ. Ута зам гаталжа, эндэ ерээб. Минии бүхы үетэндэл адли, шэрүүн шанга дүй дүршэлһөө ажабайдал мэдэдэг болоһон гээшэбди. Эгээл ехэ туршалгын үедэ танай агуухэ арадые мэдэхэ болоһон байгааб. Тэрэ жэлнүүдтэ совет хүнэй, танай ороной социалис общеcтвын суртал бодолой-сэдьхэлэй шэнжэ шанарнуудые гүнзэгыгөөр хүндэлдэг болоо һэм., Дайнай үлэсхэлэн хооһон, хүйтэн жэлнүүдтэ жиирэй совет хүнүүд Польшоһоо тэрьедэжэ гарагшадые үнэн зүрхэнэй анхаралаар хүреэлдэг байгаа. Фашистнуудай һомондо дайрагдажа, эрэмдэг болоһон хүнүүд, дайнда нүхэдөө алдаһан эхэнэрнүүдэй болон үншэн үхибүүдэй нёлбоһон, тылэй дараа номгон баатарнуудай шэн зориг манай һанаанһаа хэзээшье гарахагүй байха.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ һүүлшынхи хүрэтэр поляк арад гитлеровскэ булимтарагшадтай үсэд шангаар дайлалдаһан байгаа. Эхэ орондоо —Польшодоо партизанууд, эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй сэрэгшэд, Варшавын буһалгаалагшад тэмсэл ябуулаа. Тиин Белоруссиин газар дээрэ ба Вислэ шадар, Балтикын эрьенүүд ба Одер дээрэ, Полярна дүхэригэй саака ба Нормандида, Атлантикын уһан дээрэ болон Хойто Африкын элһэндэ солдадууд дайсантай тулалдаһан байгаа.

Гэбэшье эндэһээ, совет газар дээрэһээ Польшо тээшэ эгээл богони, эгээл найдамтай зам байгаа бшуу. Солдадуудай дайшалхы нүхэсэл эндэ мүндэлһэн, хамтын дайсанай буудалга доро булад шэнгеэр хатуужаһан байха юм. Советскэ Союзда эмхидхэн бүридхэгдэһэн Польшын сэрэгэй частьнууд шэнэ түхэлэй армиин — Польшын Арадай Сэрэгүүдэй гол хубинь болоо һэн. Совет союзнигай суртал түгэс ба эмхидхэлэй, кадрова болон материальна туһаламжын ашаар тэрэ сэрэгэй ехэ хүсэн болонхой.

Үнэн зүб байдал илан мандаа. Поляк солдат улаан армеец аха нүхэртээ хамта фашис зэрлиг амитадай эшээндэнь — Берлиндэ дайшалхы туг намилзуулаа һэн. Москвада Илалтын түүхэтэ парадта хабаадаха эрхэдэ танай союзнигуудай дундаһаа гансал Польшын Сэрэгүүд хүртэһэн байха юм.

Дүшөөд шахуу жэл соо социализм манай хүгжэлтын замые тодорхойлно. Арадай засагай үедэхи агуухэ түйлалтануудаар бидэ омогорходогбди. Хүшэр хүндэ үдэрнүүдшье байгаа. Таанад, манай һайн хүршэнэр ба дүтын ханинар, манай бэрхэшээлнүүдые һайн ойлгоно ёһотойт. Мүнсөөшье бэрхэшээлнүүд үсөөн бэшэ. Бидэнэр тэрэниие алхам алхамаар дабанабди. Советскэ Союзай манда үзүүлдэг туһаламжа ба социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай дэмжэлгэ маанадта тон үнэтэй сэнтэй юм.

Польшын Арадай Сэрэгүүд патриотическа ба интернациональна уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байгаа, дүүргэнэшье гээд таанад мэдэнэт. Совет Армитай, Варшавска договорто хабаададаг бусад гүрэнүүдэй арминуудтай хамта тэрэ эгээл үнэтэй сэнтэй юумые — эб найрамдалые сахин хамгаална. Хүшэр хүндэ туршалганuудай жэлдэ, социализмда аюулай тохёолдоод байхада, манай арми ангиин хүшэр хүндэ шалгалтые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа гараа гээшэ.

Агуухэ, хүсэн түгэс совет арадай, Рязаниин алдарта газарай хүн зоной, манай арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай, зэбсэгэй талаар поляк-совет хани нүхэсэлэй тэмсэлдэ мүндэлжэ хатуужаһан манай марксистско-ленинскэ партинуудай суртал түгэс нэгэдэлэй, эб найрамдалай ба социализмын хүндэдэ В. Ярузельский юрөөлнүүдые хэлэһэн байна.

* * *

Д. Ф. Устинов В. Ярузельский хоёрой хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаа.

Митинг дүүрэбэ.

Хоёр ороной Гүрэнэй гимннүүд зэдэлнэ.

СССР-эй гурбан янзын Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй — Хуурай Газарай Сэрэгүүдэй, Агаарай-Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ба Далайн-Сэрэгэй Флодой түлөөлэгшэд жэгдээр алхалан үнгэрнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ба ПОРП-ын ЦК-гай үмэнэһөө, СССР-эй Оборонын министерствын болон ПНР-эй Национальна оборонын министерствын, дайнай совет ба поляк ветерануудай үмэнэһөө, КПСС-эй Рязанска обкомой болон облгүйсэдкомой үмэнэһөө, хотын болон областиин ажалша коллективүүд ба ниитын эмхинүүдэй үмэнэһөө хүшөөгэй дэргэдэ веногууд табигдана.

* * *

Айлшад агаарай-десантна сэрэгүүдэй түүхын музейдэ орожо хараһан байна. Дайнай жэлнүүдтэ энэ байшанда ябаган сэрэгэй училищи байрладаг байһан юм.

* * *

В. Ярузельскиин хүндэлэлдэ КПСС-эй Рязанска обком ба облгүйсэдком сайлалга эмхидхээ.

Сайлалгада Д. Ф. Устинов, совет ба поляк бусад нүхэд байлсаа.

Үнэн зүрхэнэй оршон байдалда сайлалга үнгэрһэн байна.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

УРДАХИ ЗОРИЛГОНУУДАЙНГАА ХҮШЭРХЭНШЬЕ hААНЬ...

Эдэ үдэрнүүдтэ хүдөө нютагуудай ажалшад КПСС-эй XXVI съездын, тэрэнэй удаа болоhон партиин ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ, тэрэниие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулха гэжэ оролдон ажаллажа байнхай.

Үнгэрhэн жэлдэ манай совхоз хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргэжэ бираагүй. Ушар иимэhээ бидэ иимэ байдалаа тон шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр хаража үзэhэн байнабди. Тодорхойлходо, ороохо хуряаха түсэбөө 82 процент, хартаабха — 27, овощ — 62, hү — 95, мяха — 80, ноохо 71 процент дүүргээбди. Харин эдэ продукцинуудые гүрэндэ худалдаха түсэбые, hүнhөө бэшээрнь, дүүргэжэ шадаагүйбди. Эдэ зүйлнүүдээр мүн үнгэрhэн гурбан жэлэй даабари хүшэ хүрэгдөөгүй hэн.

Эдэ бүгэдэ ямар шалтагаануудhаа болооб? Таряан ажалаар абажа харахада, эгээн түрүүн энэ hалбариингаа шанар дээшэлүүлжэ шаданагүйбди. Ушарынь хадаа хүрэнгын үрэhэн муу шанартай байна. Газарай хүрьhэ элдүүрилгэ үшөө бирагүй. Ургаса нарин нягтаар харууhалагданагүй бшуу. Үшөө тиихэдэ алибаа утэгжүүлгэнүүд ашаг үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Ажалшадай дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулха ёhотойбди. Таряан ажалай бүхы хүдэлмэриие hайн шанартайгаар бүтээгээд, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, агротехническэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые эгээл зохид саг болзорто үнгэргөөд байбал, баян ургаса заатагүй абтахал ёhотой бшуу.

Мал ажал эрхилгэдэ эмхидхэлэй хүдэлмэри hуладана хаш. Эндэ гол шалтагаануудайнь нэгэн гэхэдэ, энэ hалбариингаа хүтэлбэрилхы кадрнуудай харюусалга нэгэ бага hуладуулhан байнабди. Зарим нэгэ фермые толгойлхо оролдосотой, шадамар бэрхэ даагша олдожо үгэнэгүй гэжэ тэмдэглэмээр. Тэрэнhээ уламжалан тиимэ хүтэлбэрилэгшэдые хэдэн дахин hэлгэхэ баатай бологдоно. Тэрэнэй хойшолон хадаа ажалай журамай hуладаhан ушар болоно. Нёдондоной малай үбэлжэлгэдэ тэжээлээр дутамаг ороо hэмди. Энээниие хараадаа абажа, бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар, hайса буйлуулжа хэрэглэхын орондо, хайша хэрэгээр гаргашалагдана. Олонхи фермэ болон гүүртэнүүдтэмнай тэжээлэй цех болон кухнинууд хүдэлөөгүй, тэжээл гаргашалга шанга хиналтада абтаагүй.

Иимэ байдалай ушарhан дээрэhээ совхозой партком болон дирекци ябуулжа байгаа хүдэлмэриеэ эрид хубилган гуримшуулха гэжэ шиидэhэн байна. Гадна журамгүй байдалтай, хуушан гуримаар хүдэлэлгэтэй эбсэхэгүй, гүрэнэй түсэбэй ебаhан, уялгануудай дүүргэлтые заатагүй хангаха гэhэн шанга эрилтэнүүдые манай парти табина бшуу. 1984 ондо, мүн байсша табан жэлэй hүүл болотор бүтээхэ зорилго тодорхойлhон хэмжээ ябуулгануудые баталhан, ажалша коллектив бүхэндэ, хүдэлмэришэн бүхэндэ хүргэнхэйбди. Урда жэлнүүдтэ гээгдэлдэ горитой ороhон дээрэhээ эдэниие дүүргэхэ гээшэ манда хүшэрхэн хэрэг болоно. Тиигэбэшье эгээн түрүүн совхозойнгоо бүхы коммунистнуудые, хүдэлмэрилэгшэдые эршэтэ ажалда элсүүлжэ шадабал, hанаhандаа хүрэхэ, hарбайhанаа бариха арга боломжотойбди гэжэ хэлэхэ байнаб.

Социалис уялгын ёhоор энэ жэлдэ бүхыдөө 136,6 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсые 2 процентээр дээшэлүүлхэ, абаhан продуктнуудайнгаа өөрынь үнэ сэнгые 1 процентhээ бага бэшээр хямдаруулха зэргэтэйбди. Абтаха продуктнуудай хэмжээн тухай, шанар тухай хэлэхэ болобол, гектар бүриhөө дунда зэргээр 16 центнер ороохо, 100 центнер хартаабха, 150 центнер овощ хуряахаар, үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү haахаар хараалнабди. Гүрэндэ тушаагдаhан үхэрэй тус бүриин шэгнүүрые 350 килограммда, хонидойхиие 35 килограммда, гахайнхиие 100 килограммда хүргэхэ зорилго табигдаба. Тиихэдэ хонин бүриhөө 3,5 килограммhаа дээшэ ноохон хайшалагдаха байха. Иимэ хэмжээнэй үрэ дүнгүүдые түйлабал, жэлэй түсэб нилээд үлүүлэгдэжэ боломоор.

Ерээдүйн үндэр ургасын үндэhэ hуури табихын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Тарялан болон сабшалан дээрэ наг шэбхэ болон торф урда жэлнүүдэйхиhээ ехээр гаргагдана. Мянга гаран гектар поли дээрэ саhан тогтоогдоо юм. Бүлүүр станцинууд эртүүр булта бэлэн болгогдожо эхилхэнь. Байгша ондо түрүүшынхиеэ «Фрегат», «Сигма» түхэлэй түхеэрэлгэнүүдээр зарим сабшалан уhалагдана. Саhанай хайлажа, газарай гэдэхэлээр наг шэбхээ тараажа, хүрьhэндэнь шэнгээхэ, сабшалан hайжаруулха хүдэлмэри хэгдээ. Тэрэшэлэн таряалан болон сабшалангай модо, шулуу сэбэрлэхэ, нилээд ута посхоод баригдаа, заhабарилагдаа. Наян гектар дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри хээбди. Олон жэлэй ногооной тарилга 120 гектараар үргэдхэгдэхэ юм.

Ороохо таряанай ургасые дээшэлүүлхын тула эгээн түрүүн хүрэнгын үрэhэн hайнаар бэлдэгдэ, тарилгын шанарта хүргэгдөө. Мүнөө жэл ургаса hайнтай «бурятская-79» гэжэ сортын шэниисэ, ешмээн таряабди. «Сельма», «Тамми» гэжэ сортын обёос тарихабди. Үшөө хара таряа ургуулха хүсэлэнтэйбди. Мүн ороохото ургамалнуудай табан, тэжээлэй—гурбан севооборот нэбтэрүүлэгдэхэнь. Минеральна утэгжүүлгэ горитой газарай хүрьhэндэ оруулагдажа байна.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриие хаhа сар сооно, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын тула механизаторнуудай техникээ hайнаар заhабарилаа. Хүрьhэ элдүүрилхэ машинанууд булта бэлэн болонхой. Запчастьнуудай дутагдаhан дээрэhээ нэгэ хэдэн тракторнуудай заhабарилга унжагайраа. Госкомсельхозтехникын районой нэгэдэл энээндэ юундэшьеб hаналаа табинагүй. Нёдондо тэндэ заhабарилагдаhан тракторнууд ходо эбдэржэ, урагшаа мүртэй ябаагүй hэн. Энэ жэлдэ яагша ааб?

Үнгэрhэн жэлдэ луговодуудай болон кукуруза ургуулагшадай звенонууд бултадаа, тракторно-таряан ажалай хоёр бригада хамтын подрядай гуримаар хүдэлhэн юм. Эсэсэй дүнгэй гаргагдахада, шэнэ дүй дүршэлэй аша туhатай байhаниинь эли бодо харагдаа бшуу. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн жэлдэ ниитын адууhа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ шадаhан байнабди. Хамтын подрядай гуримаар хүдэлhэн коллективүүд энээндэ ороогүйшүүлдэ орходоо үлүү ехэ продукци үйлэдбэрилhэн. Мүн тэдэнэй салин хүлhэншье hураггүй ехэ hэн. Энээнhээ жэшээ абан, тракторно-таряан ажалай үшөө нэгэ бригада, hү haалиин дүрбэн, гахайн нэгэ, хонинной хоёр фермэнүүд, барилгашадай нэгэ бригада хамтын подрядай гуримда оруулагдажа байнхай. Энээнhээ үндэhэлэн, ажалай журам, улам hайжаржа, хүдэлмэриин шанар бүри дээшэлхэ байха гээ бата найданабди.

Үнгэрhэн жэлдэ тэжээлэй элбэгээр бэлэдхэгдэhэнэй ашаар малай үбэлжэлгын хаhа урда жэлнүүдэйхидэ орходоо hайнаар, эмхи гуримтайгаар үнгэрөө. Тэжээлээр элбэгшье haa, тэрэниие буйлуулжа малдаа үгэхэ, тиигэжэ ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулаа гээшэбди. Малшадай коллективүүдэй үдэр үдэрэй хүдэлмэриин гурим нягтаар сахигдана, журам эбдэгшэд тон шангаар хэhээгдэнэ. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд сагсоогоо гаргагдажа, олондо мэдээсэгдэнэ. Томо коллективүүдтэ партийна бүлэгүүд байгуулагданхай. Ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар ябуулагдана.

Абтаhан эдэ бүгэдэ хэмжээнүүдэй ашаар hү, мяха гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдэ. Малай гарзада ороолго урда үбэлжэлгын үеынхиhөө hурагүй үсөөрөө. Гүрэндэ яhала hайн шанартай hүн тушаагдана. Эхэ малые үрэжүүлхэ, ороондо оруулха хүдэлмэри ханалгатайгаар ябуулагдана.

Тиигэбэшье мал ажал дээрэ шиидхэхэ асуудалнууд үшөө олон бии байна. Энэ hалбари тон удаанаар оньhожоруулагдана, зарим тээ малшад хүшэр хүндэ эрхэ байдалда ажаллана. Малайнмнай байранууд хуушаранги. Туралнуудаа зунай сагта байлгаха лагерь бариха байнабди. Ажалай түрүү дүй дүршэл, тусхайлан хэлэхэдэ, поточно-цеховэ онол арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые ойрын сагта шиидхэхэ зорилго табигдана.

Партиин заабари болон эрилтэнүүдые хүтэлбэри болгон, харюусалгата участогууд дээрэ кадрнуудые тааруугаар хубаарилан табиха, партийна нүлөө ехэ болгохо гэжэ партком оролдоно. Мүнөө мал ажал дээрэ 22, таряан ажал дээрэ 23 коммунистнууд хүдэлнэ. Энэ хадаа бүхы коммунистнуудай 50 процентнь болоно гээшэ. Энэмнай үсөөншэг лэ байна бшуу. Эдэбхитэй үүсхэлтэ коммунистнуудай хүтэлбэрилдэг звенонуудай ажал хэрэгынь hайн ябана. Мүн мэргэжэл шадабаритай, эдэбхитэй партийна бэшэ нүхэдүүд хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлэгдэнэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин, апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй документнүүд дотор, тодорхойлогдоhон hургаал заабаринуудые хүтэлбэри болгон ажахынгаа экономико саашадань улам hайжаруулхын тула зохихо тобшолол хэнэбди, эрид хубилалта түйлагдажашье байха гээд найдагдана.

А. ЗАМБУЛАЕВ,
Түнхэнэй районой Саянай совхозой парткомой секретарь.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ТООДО

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Аркадий Степанович Иринчеевэй хөөрөоhөө, Владимир Иванович Романовай эхэ хонидой отара hайн байдалтай гэжэ ойлгохоор байгаа hэн.

Доодо гол гэжэ үзэсхэлэн hайхан газарта түбхинэhэн Романовай бригада гурбан хүнhөө бүридэнэ. Ахалагша хонишоной наhанай хани нүхэр Мария Соронова, Евгения басаганиинь эндэ хүдэлдэг. Тэдэнэр 596 эхэ хони харууhална. Илангаяа үбэлжэлгын эхээр эдэниие харууhалха гээшэ хүшэрхэн бэлэй. Хурьга абаха харюусалгатай хаhа ойртожо байгаа. Тиимэhээ хаалта хаамжа, хонидой хурьгадтаяа байха таhалгануудые хэжэ урьдихэ хэрэгтэй. Мүн хохир бэлдэхэ, зөөхэ, хонидойнгоо хото хорёо нарин нягтаар дулаалха гэхэ мэтын хэрэгүүд гараа ааб даа. Мүн хурьгалха ойртоhон эхэ хонид илгагдаха ёhотой байгаа.

Романовай отарада ошохсодоо, энэ эбтэй эетэй гэр бүлын бригадын ажалша бэрхэ байhаниинь дары ойлгохоор. Хонидой хото, хашаа хорёо соо хамаг юумэниинь гуримтай, сэбэр. Адхашье үбhэн газарта хэбтэнэгүй. Эндэ аятай зохидоор хэгдэhэн хобоо хобтонууд олон. Мүн hайхан үбhэ, hолоомоной, ороохо таряанай зүйлнүүдэй минеральна нэмэлтэнүүд ехээр нөөсэлэгдэнхэй. Отарын эзэнэй баян дүй дүршэлтэй, оролдосотой байhанай ашаар ажал хүдэлмэринь амжалтатай hайнаар ябана бшуу. Романовтанай бүлын бригада байгша ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 103 хурьга абаад, гээлтэ хоролтогүй түлжүүлжэ байна.

— Табан жэлэй дүрбэдэхи жэл бидэнэртэ урагшатай, hайн байхань ха,— гэжэ Владимир Иванович хөөрэнэ.— Түйлаhанаа батадхажа, үшөө үндэр дүнгүүдые түйлахын тула эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхэ ёhотойбди. Ямаршье эрхэ байдалда үдэр бүриин эршэтэйгээр ажаллаа haa, хонишод өөдэргэн тобир хурьгадые абажа, бүтэн түбинөөр түлжүүлхэ аргатай.

Түрүү хонишод Алексей Гомбоев, тэрэнэй hамган Нелли Дэнзыновна Хүрэлды гэжэ газарта мүн лэ эхэ хонидые харууhална. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Алексей Гармажапович Гомбоевто эхэ хонидой отара даалгагдаhан юм. Колхоз дотор хонидой түл абалгын дүүрэхэеэ байхада, залуу хонишон Ноёхон нютагай хонишод-зуутанай тоодо батаар орсо гэжэ элирүүлэгдэнэ. 1981 оной мэдээсэл соо иигэжэ бэшэгдэhэн: «Гомбоевой бригада зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абажа, тус тусhаань зачетно шэгнүүрээр 4 килограмм hайн шанартай ноохо хайшалба». Тэрэ сагhаа хойшо Гомбоевой бригадын гэшүүд түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Алексей Гармажапович оролдосотойгоор хүдэлнэ. Тэрэнэй отарын хонид тэнхээ тамираар hайн. Эндэ тэжээл элбэг. Юуб гэхэдэ, хонишод жэл бүри өөhэдөө үбhэ бэлэдхэдэг, искусственна аргаар хонидоо үрэжүүлдэг, хото хорёогоо заhадаг юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэл Гомбоевтон зуугаад центнер үбhэ, 500 центнер hолоомо бэлэдхэhэн байна. Алексей Гармажапович хэрэгтэй сагтаа трактор, автомашина жолоододог, сенокосилка хүдэлгэжэ шадаха. Юрэдөө, Алексейн хэжэ шадахагүй юумэниинь үсөөн даа.

Мүнөө Гомбоевой бригада социалис уялгаяа дүүргэнхэй. Ажалша бэрхэ, хүдэлмэрнеэ hайнаар мэдэдэг хүн гэжэ нүхэр Гомбоев тухай Ноёхоной зон хэлсэдэг. Алексей Гармажапович КПСС-эй Гусиноозерско горкомой, райгүйсэдкомой, колхозой парткомой болон правлени... Хүндэлэлэй грамотануудаар оло дахин шагнагданхай.

Р. ГОМБОЕВ.

ДААБАРЯ ҮЛҮҮЛНЭ

Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой мал шахан таргалуулха комплекснуудай үхэршэд hаяхан ажахын малшадай дунда дэлгэрүүлэгдэhэн социалис мүрысөөндэ шалгарба. Хонхолын комплексын үнинэй үхэршэн Илья Шитиков эндэ онсо шалгараа юм. Энэ нүхэрнай даажа абаhан 130 бүрүү, хашарагуудайнгаа түс бүриин шэгнүүрые хоногой 739 граммаар нэмээжэ, хараалагдаhан даабаря 123 процент дүүргээ.

Мяханай комбинадта тушаагдаха малаа таргалуулжа, богони болзорто шэгнүүрыень ехээр дээшэлүүлхын тула тэжээлыень заабол шанаржуулан буйлуулдаг байха юм. Мүнөө эндэхи үхэршэд байгша оной хоёрдохи кварталда гүрэндэ шэгнүүрээ хүсэhэн тарган мал олоор тушаахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажалланад.

В. ЕРОХИН.

Адуун hүрэгөө олошоруулая

АНХАРАЛ ХАНДУУЛХА БОЛОО

hүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай промышленна томо томо предприятинууд олоор байгуулагдана, Байгал-Амарай түмэр зам баригдажа дүүргэгдэхэнь, Буряад ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүд эрид саашадаа хүгжэжэ байна. Эгээл энэ үедэ хүдөө ажахыда хубилалта болоо. Эндэhээ мүнөө сагта колхоз, совхозууд бүхы ажалаа оньhон аргын хүсөөр, хүсэ ехэтэ машинаар хүдэлмэреэ хэдэг болоошье haa, адуу морид ехэл хэрэгтэй бшуу. Мүнөө үедэ моригүйгөөр яагаад хамтынгаа олон тоото hүрэг малые эдуулха болоно гээшэбибди! Тэрэнэй хажуугаар адуунай мяхан, сэгээ, арhа шүрбэhэн гэхэ мэтэ продукци, арад зоной хэрэглэмжэдэ айхабтар шухалада тоологдоно ха юм. Тиигээдшье партиин XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаhан Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ адуун hүрэг өөhэдынгөө hуурине багаар эзэлнэ. Иимэhээ манай парти, правительство энэ hалбарида горитой анхарал табидаг гээшэ. Ушар иимэhээ республикын колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной апрелиин 14-дэ баталан абаhан «Адуун hүрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдоно. Энэ тогтоолой ёhоор ажахынууд бүхыдөө 65 мянган толгой адуу үсхэбэрилхэ зорилготой. Адуун hүрэгэй тоо олошоруулха, тэдэнhээ абтадаг продукциень дээшэлүүлхэ гээшэ манай мүнөөдэрэй гол зорилго болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлэй хугасаа соо колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, адуушад энэ hалбариие саашадань хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалтануудые түйлаа. Манай республикын эрхэ байдалда тааралдуулан, Кабанскын районой адуу үсхэбэрилдэг ажахынуудта владимирска үүлтэрэй, Баунтын, Яруунын районуудта яхад болон нютагай үүлтэрэй моридые үсхэбэрилхэдэ таатай гэжэ hанагдана. Ушар иимэhээ энэ талаар республика дотор яhала хүдэлмэри ябуулагдажа байhаар. Тусхайлбал, үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада Яхадай АССР-hээ үүлтэр hайнтай 435 гүү, 57 азарга асарагдаhан байна. Эдэ мал манай эрхэ байдалда ехэл тааараад, ашаг үрэеэ түргөөр үгэжэ эхилэнхэй.

Республиканууд хоорондын түсэбэй ёhоор энэ жэлдэ яхад үүлтэрэй 100 гүүн, 10 азарга нэмэжэ асарагдахаар хараалагдана. Тэндэhээ ерэhэн адуун гансал Баунтын районой ажахынуудта асарагдана. Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Зэдын районой Торийн адуу үсхэбэрилдэг заводто ашаа шэрэдэг ород үүлтэрэй морид hайнаар, ашаг үрэтэйгөөр үсхэбэрилэгдэнэ.

hүүлэй үедэ республикын 8 райондо hайн үүлтэрэй моридые үсхэбэрилдэг фермэнүүд бии болгогдонхой. Эндэ ашаа шэрэдэг, хатарша үүлтэрнүүдэй азарганууд, гүүнүүд үсхэбэрилэгдэжэ, худалдаанда табигдана. Бусад 11 районой ажахынууд адуу моридые үсхэбэрилөөшье haa, абтаhан түл түрэсэеэ ондоо тээшэнь худалдадаггүй юм.

Мяхалиг үүлтэрэй адуу моридые саашадань олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл дайралдаhаар. Нэн түрүүн зарим ажахынуудта эдэ малай тоо бүридхэл наринаар хэгдэнэгүй, түсэблэлгэнь доогуур хэмжээндэ байhаар. Олохон газарта ажал хэдэг моридhоо hайн үүлтэрэй, ашаг шэмэ ехэтэй адуун hүрэг илгагданагүй. Эдэ бүгэдэ энэ hалбариие саашадань эрид хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэл haад ушаруулна.

Республикын диилэнхи ажахынуудта гүүнүүдэй толгой ехэл үсөөн байhаар. Тусхайлбал, энэ жэлэй эхиндэ бүхы адуун hүрэгэй ойролцоогоор 28 процентнь гүүнүүд байгаа. Иимэ байдалда адуун hүрэгые олошоруулха гээшэмнай хүндэ хэрэг. Адуу моридой үүлтэрые hайжаруулха, эдэнэй тоо толгойе олошоруулха гээшэ тон орёо асуудал шуу. Ушар иимэhээ түл олоор абажа үсхэбэрилхэ, ондоо тээшэнь худалдаха асуудалые эрид шууд болюулхын тула гүүнүүдые олоор бариха хэрэгтэй болоно. Эдэ бүгэдые мэдэжэ байгаад, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд дары хэмжээ абанагүй.

Тиигээдшье олохон ажахынууд hайн үүлтэрhээ абтаhан унага, дааганудаа түлжүүлхэдээ, аяар 3—4 жэлэй туршада өөhэдтөө барина. Иигэжэ огто болохогүй ха юм. Хараалhан саг соогоо түлөө зүбөөр түлжүүлжэ тушааhан колхоз, совхозууд ямар ехэ ашаг олзо олоно гээшэб?! Эдэ бүгэдые ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд hайн мэдэдэг. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз нэгэдэхи отделенидээ ашаа шэрэдэг ород үүлтэрэй азарга, гүүнүүдые баридаг haa, хоёрдохидоо орловско хатарша үүлтэрэй моридые харууhалдаг байна. Энэ колхоз республика дотороо оньhожоруулагдаhан эгээл томо ажахынуудай нэгэн болодог. Теэд тэдэнэр аяар 300 гаран толгой адуун hүрэгые эрхилжэ, түмэр оньhон, машина техникын хажуугаар тэрэнээ хүдөө ажахын хүдэлмэридэ зүбөөр хэрэглэжэ шадана. Тиигээдшье, тус ажахы жэл бүри hайн үүлтэрэй 30 адуу республикынгаа колхоз, совхозуудта худалдадаг байна. Энэл колхозой түрүү адуушан В. Е. Бурдуковский үнгэрhэн жэлдэ 50 гүүнhээ 50 унага абажа түлжүүлээ hэн. Тэрэ даалгагдаhан ажалдаа hайнаар, эзэн ёhоор хандахадаа иимэ үндэр дүн түйлана ха юм. Энээндэл адляар хүдэлдэг хүнүүд ажахы бүхэндэ олон байха. Энэл районой «Коммунизм» колхозой адуушан Е. Е. Олейников үүлтэртэ адуун hүрэгэй фермэдэ хүдэлхэдөө 15 гүүнhээ 15 унага абажа түлжүүлээ. Загарайн районой Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахын адуушан В. И. Белых 17 гүүнhээ 17 унага томо болгожо тушааhан байна. Хурамхаанай районой hахагиин совхозой түрүү адуушан Г. Н. Бельков, Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой адуушан И. В. Белоусов гэгшэд зуун гүүн бүриhөө 100 унага абаhан байха юм.

Гэхэтэй хамта, республикын олохон үүлтэртэ фермэнүүд унага үсөөнөөр абадаг зандаа. Буряадай хүдөө ажахын институдай hуралсалай «Байгал» ажахы нёдондо 30 гүүнhээ ойролцоогоор 11 түл, Кабанскын районой «Шергинский» совхоз 27 гүүнhээ 13, Яруунын районой Тулдуунай совхоз 65 гүүнhээ 32 унага абаhан байха юм.

Түл олоор абахын тула гүү-

Могойто hууриндахи үйлсэнүүд элhэлиг байhандаа юм гү, хабартаа саhанай хайлахада шабар шалбааг үни тогтожо байгаагүй. Апрелиин эхинhээ газарай хаташоод, хуурай байхадань, багаханшье hалхинhаа тооhо шорой үрхиржэ, хүнэй ябахын аргагүй hэн. Газаа улам дулааржа хабарай тарилгын халуун хаhын ойртохо бүри hууринай зүүн захада оршодог Хүдөө ажахын үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха үйлэдбэриин Могойтын нэгэдэлэй түмэрөөр арангатуулан хэгдэhэн үргэн ехэ үүдэнэйнь дэргэдэ ажахынуудhаа ерэhэн элдэб түхэлэй автомашинанууд таhалдахаяа болишоо юм. Мүн эндэ тоhо шоройдоо елэн хара булгайртал ялайшаhан хубсаhатай механизаторнууд яаралтайхан иишэ тиишээ hүндэлнэд.

Нэгэдэлэй шулуугаар баригдаhан ута сагаан мастерскойнууд соо ороходо элдэб түхэлэй станогуудай эшхэрэн хүнхинэхэнь, мүн эндэ тэндэ түмэр түдэгын абяатайгаар ханхинахань элеэр дуулдана. Станогуудай дэргэдэ түмэрэй түгдэрхэйhөө нюдэеэ аршалан хамгаалха шэл хэhэн наhатайшье, залуушье мэргэжэлтэд ямар нэгэн деталь бүтээжэ тухагүй ажалланад. Эгээл захын станогто хүдэлмэрилжэ байhан үнинэй токарь Афанасий Иванович Кондаковтой уулзабабди.

— Манай цех соо тракторнууд заhабарилагдадаг. Мүнөө ажахынуудай асарhан бүхы тракторнууд бэлэн болгогдожо ээдтээ тушаагданхай. Бидэ hүүлдэ, тарилгын эхилхэдэ хэрэгтэй боложо магадгүй зарим детальнуудые тошиилдожо бэлдэнэбди. Запас частьнууд хэзээдэшье хэрэгтэй болодог ха юм, —гэжэ Афанасий Иванович ажал тухайгаа асуултагүй хөөрэжэ үгөө hэн.

hҮҮЛШЫН БЭЛЭДХЭЛДЭ ТУХАГҮЙ...

Энэ нүхэрнай тус нэгэдэлдэ ажаллаhаар үнинэй, гушан гурбадахи хабараа угтажа байна. КПСС-эй гэшүүн Афанасий Иванович Кондаков мэргэжэлдээ залуу хүбүүдые дахуулан hургадаг байха юм. Тэрэнэй hурагшад мүнөө гансашье эндэхи мастерскойдо ажаллана бэшэ, мүн 8-дахи СПТУ-да үйлэдбэриин мастераар хүдэлмэрилдэг.

Дурсагдагша тракторай цехтэ Анатолий Кузьмич Больщунов үнинэй ажаллана. Нэгэдэлэй анханда МТС байхаhаань хойшо хүдэлмэрилдэг энэ нүхэрнай мэргэжэлээрээ нилээд дүршэнхэй. Тракторнуудай коленчатэ валнуудые мүлижэ жэгдэлдэг слесарь мэргэжэлтэй Анатолий Кузьмич партиин гэшүүн байха. Хабарай тарилгада хабаадуулагдаха тракторнуудай двигательнүүдые заhабарилха үедэ тэрэ үдэр бүри нормоёо холо үлүүлдэг hэн. Мүнөөшье коллектив дотороо эрхимлэдэг зандаа.

— Намартаа ургаса хуряалгын дүүрэhэнhээ хойшо мүнөө хүрэтэр ажахынуудай 46 тракторта капитальна заhабарилга хээбди. Манай нэгэдэлэй коллектив районойнгоо колхоз, совхозуудай механизаторнуудтай хамта республика дотороо үүсхэл гаргаhан гээшэ. Тиин мүнөө бидэ абаhан уялгаяа дүүргээд байнабди. Тобшолбол, даб дээрэ зорилгомнай хүсэд бэелүүлэгдээ гэхын аргагүй. Хэрбээ хабарай тарилгын үедэ ажахынуудта манай заhабарилhан тракторнуудай сагhаа урид эбдэржэ, haад ушаруулаагүй үнгэрбэлнь, уялгамнай дүүргэгдээ гэжэ батаар мэдүүлхэбди, — гээд слесарь Анатолий Кузьмич Больщунов хэлээ hэн.

РЕПОРТАЖ

Хүдөө ажахые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха үйлэдбэриин Могойтын нэгэдэлые эрхилэгшэ В. В. Бубновтой уулзажа хөөрэлдэхэдэ, республика дотороо үүсхэл гаргаhан Хурамхаанай районой ажахынууд хабарайнгаа тарилгын машина, техникэ саг болзортонь бэлдэжэ хадагаламжада табиhан байна гэжэ мэдүүлээ. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха бүхы машина, техникээ заhабарилхаhаа гадна, шэрдээд хадагаланхай. Районой ажахынуудта хүсэтэй К-700 түхэлэй тракторнуудынь заhабарилагдажа бэлдэгдэнхэй. Мүнөө ажахы бүхэндэ иимэ тракторнуудта техническэ харууhа хэхэ депонууд байгуулагдажа, түсгаар график зохёогдоhон юм. Дурсагдагша нэгэдэлэй түлөөлэгшэд — инженер-технологууд даалгагдаhан ажахыдаа ямар запас частиин дутагдаад байhаниие хүтэлбэрилэгшэдтөө дары мэдээсэдэг гуримтай. Иимэ аргаар хабарай тарилгада бэлдэхэ үедэ элирүүлэгдэhэн дутагдалнууд усадхагдана.

Байгша ондо нэгэдэлэй мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ажахынуудтахи бүлүүр станцинуудые хангаха түсгаар оньhожоруулагдамал звено байгуулаа юм. Звеногой гэшүүд хаана, ямар ажахыда бүлүүр станци эбдэрнэб, тэндэ дары ошожо түргэн заhабарилха уялгатай.

— Бүлүүр станцинуудта запас частьнууд тон хомор. Бидэ бии байгаа шухала детальнуудаа, запас частьнуудаа аша үрэтэйгөөр хэрэглэхын түлөө иимэ звено эмхидхээбди, — гэжэ В. В. Бубнов мэдүүлээ бэлэй.

Хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэриие богони болзорто үнгэргэхын тула ажахы бүхэн агрегадуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ зорилготой. Тиин үбэлдөө колхоз, совхозуудта механизаторнуудай бүгэдэ ниитын hургуули эмхидхэгдэжэ үнгэргэгдөө hэн. Тэндэ hурагшад мүнөө шалгалтаяа гаража тухагүй. Үнгэрhэн намартаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Могойтын 8-дахи СПТУ-гай филиал нээгдэжэ, ажахын 36 залуу хүбүүд эндэ hураа. Тиихэдэ Гааргын аршаандахи амаралтын байшанда районой 60 гаран механизаторнууд hуралсажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байна. Тобшолон хэлэхэдэ, республика дотороо үүсхэл гаргаhан Хурамхаанай районой ажахынуудай, мүн хүдөө ажахые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха нэгэдэлэй механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада түгэс hайнаар бэлдэнхэй эдэ үдэрнүүдтэ поли дээрэ гаража, тарилгаяа эмхитэй эхилжэ байна.

Вл. ЖИГЖИТОВ,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь А. К. Больщунов. Үнинэй токарь А. И. Кондаков.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭНХЭЙ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэриие эмхитэй hайнаар үнгэргэхын тула эртээнhээ горитойхон бэлэдхэл хэhэн Хоринн районой Анаагай совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ эртынгээ ороохото ургамалнуудые тарижа захалба. Байгша ондо дурсагдагша ажахы 3600 гектарта ороохото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 2051 гектарта шэниисэ, 902 гектартань обёос, 647 гектарта хара таряа тариха түсэбтэй юм. Мүнөө совхозой гурбан отделенидэ бүхыдөө 9 агрегат haадгүй хүдэлгэгдэнэ.

Тарилгын хүдэлмэридэ хабаадагшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Ониноборскын отделениин механизаторнууд эрхимлэнэ. ДТ-75 түхэлэй тракторнуудтай тарилгын агрегадуудые хүтэлбэрилэгшэд Михаил Попов, Сергей Сергеев, Юрий Снетков гэгшэд үдэр бүхэндэ нормоёо холо үлүүлнэ. Совхозой механизаторнууд хабарайнгаа эртын ороохото ургамалнуудай тарилгые ажалай 10—12 үдэрэй туршада сүм дүүргэхын тула үдэр бүхэндэ 380 гаран гектарта тарилга хэхээр шармайн оролдонод.

Эндэ хабарай паар хахалжа бэлдэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа. К-700 түхэлэй тракторaар газар элдүүрилдэг механизаторнууд Виталий Красиков, Петр Лосев, Сергей Фунцэя гэгшэд эрхимлэнэ.

Г. БАДМАЕВ.

...А НҮЛӨӨ ЕХЭТЭЙ

Үглөө бүхэниие Буряадайгаа радиогой аялга дохёогоор углажа һуудагшад мүнөө үеын залуушуул радио, телевидениин үгы үедэ... «Республиканай гүйлгэ — Ленинэ бүхы айасандайгаа зогсоошо мэтэр һанахань хүлилтэ. Энээн дээрэһээ совет хүнүүдэй сэдьхэл бодолой хүгжэлтэ тон элеэр харагдана ха юм.

Республикынмнай телевидениин дамжуулга гансал хара-сагаан үнгөөр харагдадаг байһанаа, мүнөө үнгэтэ болонхой. Тиихэдэ Бүхэсоюзна 1, II программануудые абадаг болонхой ашаар телевидениин дамжуулга хамта дээрэ 26,5 часай, тэрэ тоодо, нютагай программанууд, буряад болон орос хэлэн дээрэ 2,5 часай туршада харагдадаг болоо. Центральна телевидениин программанууд «Орбита-2» системын хэмэл одоодой дамжан, манай энэ харуулагдана.

Теле-болон радио-дамжуулгануудай шанарые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри Хэлэхэ холбоогой үйлэдбэриин-техническэ управлени дүүргэдэг юм.

Хоёр жэлэй саана гурбан программатай радио-дамжуулгануудые манай республикада нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри дүүрэгдэһэн. Мүнөө Буряадай радиогой журналистнуудай бэлдэһэн дамжуулгануудые үдэртөө гурбан часай туршада хоёр хэлэн дээрэ агаарай долгин дээрэ эдэлдэг байха юм.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум олондо мэдээсэл тараадаг болон нэбтэрүүлэн ойлгуулдаг хэрэгсэлнүүдые коммунис хүмүүжүүлгын нүлөө ехэтэй зэбсэг гэжэ нэрлэһэн байна. Энэ зорилгоёо телевидени болон радиогой хүдэлмэрилэгшэд эрхимээр дүүргэхые оролдоно.

Буряад хэлэн дээрэ ябуулагдадаг радио-теле-дамжуулгануудые ахамад редакторнууд Д. О. Эрдынеев, А. Д. Бадаев түрүүтэй бүлэгүүд зохеон эрхилдэг юм. Телевиденеэр дамжуулагдадаг мэдээсэл «Ангалга» программа, мүн радиогоор — «Республикын һонинууд» үргэн олониитэдэ мэдээжэ болонхой, «Республикын эдир һанан», «Ваш талын аялганууд» гэхэ мэтэ дамжуулганууд олоной найшаалда хүртэдэг. Тэдэниие бэлдэжэ, агаарай долгиндо хүргэдэг ажалда хэрэгтэ редакторнууд Д. Самоцыренов, В. Зубганов, Н. Дамбаев, Л. Бадмаева, режиссер И. Е. Миронов гэгшэд хабаададаг.

Буряад уран зохёолшод, композиторнуудай шэнэ бүтээлнүүдые буряад хэлэн дээрэ радиогоор саг үргэлжэ дамжуулагдажа байдаг гээшэ. Буряадай телевидени болон радиогой арадай инструментнүүдэй оркестр манай хүжэм зохеогшодой шэнэ аялганууд дуунуудые, тоо захатануудые дэлгэрүүлхэ ажалда ехэ хүдэлмэри ябуулна. Зарим зохёолнуудые композиторнууд имагта тус оркестрто зорюулан бэшэдэг байна бшуу.

Буряад хэлэн дээрэ ябуулагдадаг дамжуулгануудай тематикань үргэн. Агитатор, политинформатор, лекторнуудта туһаламжа болгон, недели бүхэндэ мэдээсэлэй «Юртэмсын һонин» гэжэ дамжуулга үнгэргэгдэдэг. Тэрэниие бэлдэхэ хэрэгтэ КПСС-эй обкомой лекторнууд, партиин, совет харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд хабаададаг байха юм. Нэрлэбэл, Д. Ц. Шойненов, Ц. Б. Цырендоржиев, Р. Б. Гармаев, В. Г. Гумпылов, Б-М. Б. Балданов, Д. Д. Очиров болон бусад болоно. Эдэмнай мүнөө үедэ уласхоорондын оршомдо боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлэн хаража, Коммунис парти ба Совет ороной эб найрамдалай түлөө ябуулдаг эсэшэ сусашагүй тэмсэл тухай тодо хүртэсээр хөөрэдэг байха юм.

Саг үргэлжын ниитэ гаршагууд доро агаарай долгиндо гаража байдаг телевизионно «Сэлэнгэ» журналые хүлеэжэ ядан байдаг харагшад олон байха. Буряад хэлээр теле-дамжуулгануудые ябуулдаг редакциин А. Д. Бадаевай толгойлдог телевизионно дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив тоодо Н. Н. Иванов, Н. С. Цыжитова, Ц-Х. Мункуева, Л. Будаева гэгшэд Буряадай телевидениин түрүүшын үдэрһөө эхилэн хүдэлдэг юм.

Буряадай радио болон телевидениин ветерануудые дикторнууд В. Б. Иванова, С. Ж. Гончикова, З. Д. Гомбожапов, В. З. Жалсараев гэгшэдые манай республикын ажалшад сайн мэдэхэ. Эдэмнай миин диктор бэшэ, харин олоной дамжуулгануудые оёлдоо хүтэлбэрилдэг байна.

Телевизорэй экран дээрэ харагдадаггүй, агаарай долгиндо хоолойнь зэдэлдэггүй хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд манай комитедтэ олон юм. Харин тэдэнгүйгөөр ямаршье дамжуулга бүтэдэггүй гээшэ. Эдэмнай мэргэжэлтэ... Тэдэ хүнүүд — кинотелеоператорнууд, звукорежиссернууд, дамжуулгануудые найруулан табидаг режиссёр болон ассистентнүүд, радиотелевизионно түбэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, гэрэлтүүлэгшэд, жолоошод гэхэ мэтэ болоно бшуу. Тэдэнэй тоодо коллективта соорго хүндэтэй болонхой режиссернууд Н. И. Мальцева, Г. А. Маижеева, Х. Б. Очирова, Л. А. Григорьева, Г. Р. Семенова, Л. Брюханова, Ц. Дондокова, Г. Н. Булдаева, К. В. Тенебаум, М. П. Дегтярев гэгшэд ороно.

Тиихэдэ радиотелевизионно түбэй хүдэлмэрилэгшэд С. Д. Шамтеев, А. К. Жилин, И. Б. Прокопчик, Л. К. Дондукова, Р. Н. Михайлова, Х. Г. Лыгденова гэгшэд комитедэймнай эгээл эрхим хүнүүд гэжэ тоологдодог юм. Эдэнэр радио-теле-дамжуулгануудай шанарые хангахын хойноһоо нилээд ехэ оролдолго гаргажа, техническэ бүхы хэрэгсэлнүүдэе һаадгүй хүдэлгэдэг байна.

«Арадай зохёон байгуулхы ажал ябуулгын гол шухала шэглэлнүүдтэ өөрынгөө анхарал элсүүлхэдээл, мүнөөнэй шухала асуудалнуудые шиидхэхэдээл, тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ ажалшадые өөһэдыень хабаадуулхадаал», олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэри аша үрэтэй байдаг гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум тэмдэглэһэн байна. Энэ заабарине хүтэлөэри болгон, партиин хэблэлэй ленинскэ ёһо заншалнуудые хүгжөөн, Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитет өөрынгөө үдэр бүриин хүдэлмэридэ штатнабэшэ авторнуудта, хүдэлмэришэн болон хүдөө бэшэгшэдтэ, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ, партиина, совет эдэбхитэдтэ, зохёохы ажалтанда түшэглэдэг юм.

Судна бүтээлгын заводой бригадир В. В. Минин, авиазаводой хүдэлмэрилэгшэ В. С. Ширабон, хүгжэм шэнжэлэгшэ О. И. Куницын, поэт Л. Тапхаев, номой хэблэлэй редактор Л. Б. Доржиева, дуушад Д. Ц. Дашиев, Ч. Г. Шанюшкина болон бусад радио, телевиденеэр ходо үгэ хэлэжэ, дуулажа, үе сагайнгаа халуун амисхалые теле-харагшад, радио-шагнагшадта хүргэжэ, ажабайдалтай, коммунис байгуулалтын ажал хэрэгүүдтэй манай таһаршагүй холбоое улам бэхижүүлжэ байдаг гээшэ.

А. СЕРЕБРЯКОВ,
Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ.

...Э НЮТАГАЙ ҺОНИН

...магта түрүү һуури олгогдобо. Наймаалагшад В. Буерачная, Н. Власова гэгшэд эндэ хүдэлдэг юм. Тиихэдэ С. Тободоевагай даажа байдаг культмагта хоёрдохи һуури олгогдоо. Жаргаланта нютагай эдеэ хоолой 8-дахи магазин гурбадахи һуури эзэлбэ. Совет худалдаа наймаанай отличник Мария Цыденгармаева энэ магазиниие даагшаар хүдэлнэ. Ягодна тосхоной 10-дахи магазинай, 1-дэхи, 3-дахи автолавкануудай һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдэв. Конкурс үргэлжэлһөөр.

ШЭНЭ МАГАЗИНУУД

Һүүлэй жэлнүүдтэ райпотребсоюзда яһала олон хубилалтанууд болоно. Жэшээлхэдэ, Шанаан, Асуула нютагуудта, Зургаан-Дэбэдэ шэнэ магазинууд баригдаба. Тиихэдэ Новоселенгинскын ба Сэлэн-Дүүмын магазинуудай худалдаа наймаанай залнууд һэльбэн шэнэлэгдээ.

Мүнөө үедэ Сэлэн-Дүүмэдэ пекарни баригдажа байна. Худалдаа наймаанай объектнүүдые барилгада Сэлэнгын совхозой дирекци яһала туһална.

Х. БАДМАЕВА,
Р. БАЛДАНОВ.
хүдөө бэшэгшэд.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

Улаан-Үдын Октябрьска районой 49-дэхи магазинда (В. Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжада) ябадаг хүнүүд энэ наймаалагшые һайн танидаг ёһотой. Хорёод жэлэй туршада эндэ таһалгарягүйгөөр хүдэлжэ байһан Людмила Федоровна Кондратьева өөрынгөө уялгада харюусалгатайгаар хандадаг, хүн зониие һайнаар хангадаг заншалтай юм. Тэрэ хэжэ байһан ажалдаа үндэр дүнгүүдые түйладагһаа гадна залуу наймаалагшадые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ёһотой хубитаяа оруулдаг байна.

Худалдаа наймаанай албанда олон жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байһан энэ нүхэрнай магазинайнгаа хүтэлөэрин, 1-дэхи горпищеторгын зүгһөө Хүндэлэлэй грамотаар оло дахин шагнагдаһанхай, мүн үниинэй коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Худалдан абагшадай һанамжа, дурадхалнуудай дэбтэр соо тэрэнэй нэрэ дээрэ бэшэгдэһэн баяр баясхалангай үгэнүүд Людмила Федоровнагай ажалые юунһээшье үлүүгээр сэгнэнэ бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Ф. Кондратьева.
А. ШУЛУНОВОЙ фототекст.

...Н ЗҮҮН ЗҮГЭЙ АСУУДАЛЫЕ ШИИДХЭХЫН ТУЛА

...лаха шухала арга мүн гэжэ тоолоно.

Конференци зарлаха тухай шиидхэбэри нёдондо жэлэй декабрьда ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ дэмжэгдэһэн юм. Энээндэ хабаатай бүхы гүрэнүүд энэ хуралдаанда хабаадаха шухала гэжэ тусхай резолюци дотор онсолон заагдаһан байгаа. Аюулгүйн Соведэй 15 гэшүүн-оронуудта, мүн тэрэшэлэн Сиридэ, Иорданида, Ливанда, Израильда, Палестиные сулөөлхэ эмхиин хүтэлбэрилэгшэдтэ ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр бэшэг эльгээжэ, тус асуудалаар һанамжаяа хэлэхыень гүйһан байгаа.

Аюулгүйн Соведэй олонхи гэшүүд ООН-ой Генеральна секретарьта эльгээһэн тусхай бэшэгүүд соогоо тус асуудалаар өөһэдынгөө һанамжые найруулаа юм. Дүтын Зүүн зүгэй зүришэлдөөе шиидхэхэ бодото зам нээхэ ёһотой уласхоорондын конференци зарлахын түлөө Советскэ Союз оролдоно гээд ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй түлөөлэгшэдэй харюу дотор заагдана.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАҺАА

Ж. МАРШЕГЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ПАРИЖ. Июнь һарада Европын парламентда үнгэргэгдэхэ һунгалтада бэлэдхэлтэй хамта эндэхи Бобиньи райондо эмхидхэгдэһэн олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Францын Коммунис партиин Генеральна секретарь Ж. Марше дотоодын политикын зарим асуудалнууд дээрэ тогтоһон байна.

Францидахи дотоодын политическэ байдалые сэгнэхэдээ, һүүлэй үедэ баруунай хүсэнүүд ФКП-дэ харша ябуулга үзэгдөө дуулдаагүйгөөр үүдхэнэ, правительствада коммунистнуудай хабаадалгые буруушаана гээд Ж. Марше заагаа. Энээндэ шанга харюу үгэхэ ёһотой.

Тэрэшэлэн ФКП-гэй Генеральна секретарь орон дотор ушардаг экономическа ехэ бэрхэшээлнүүд дээрэ тогтожо хэлээ. Имэ байдал Парижска районда хабаатай гээд тэрэ заагаа. 1981 ондо эндэхи хүн зоной найдаһан байгаашье һаань, эндэхи байдал һайжараагүй. Нёдондо жэлэй нюньдэ Парижска районда 101 предприяти хаагдаха аюулда ороод байгаа һэн гэжэ тэрэ һануулаа. Ноябрьда тэдэнэй тоо 301, харин мүнөө 350-да хүрөөд байна.

Ажалшадай ямараар урмаа хухарһые, дураа гутаһые ойлгонобди. Ерэхэ жэлэй бюджет тушаа экономикын, финансын ба бюджедэй министр Ж. Делорой мэдүүлгэнүүдтэй танилсахадаа, би баһал һанаагаа зобоо һэм, гэжэ ФКП-гэй Генеральна секретарь хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

НИКАРАГУАГАЙ ГОССОВЕДЭЙ СЕССИ

МАНАГУА. Никарагуагай ниислэл хотодо республикын зүбшэлгын хуули гаргалгын органой 5-дахи сесси баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Сомосой харата засаг һайрадань унагаагдаһанай һүүлээр хэдэн һара болоод тэрэ байгуулагдаһан... бон юм. Тэндэ хүдэлмэришэд, тариашад, интеллигенциин, политическэ партинуудай, профсоюзнуудай болон ниитын бусад эмхинүүдэй түлөөлэгшэд түлөөлэгдэһэн юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ революционно манлай — Национальна сандинис фронтые тойрон патриотическа хүсэнүүдые эмхидхэн бэхижүүлхэ, үргэн ниитэ арад зоной социально-экономическа байдалые һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн олон декредүүдые Никарагуагай энэ түлөөлэгшэтэ эмхи баталһан байна.

Буу зэбсэг хурааһан түлөө, империализмын зэрлиг түримхэй политикые буруушааһан Латинин Америкын ба бүхы дэлхэйн арадуудай тэмсэлдэ Никарагуагай Госсовет шухала үүргэ дүүргэжэ юм. Түбэй Американдахи национально-суллоралгын хүдэлөөнэй ... талаар Рейганэй захиргаанай политикые Никарагуан парламентарийнууд нэгэнтэ бэшэ буруушааһан байна.

Монгол һайхан орондо

жэжэ үрдеэгүй оронууд хабаадаха аргатай гээд Монгол ороной СЭВ-эй ажал ябуулгада хабаададаг ушар батадхана.

СЭВ-эй Гүйсэдкомой Улаан-Баатарта боложо үнгэрһэн 87-дохи заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Цеденбал иигэжэ хэлэһэн юм: «Промышленна талаараа хүсэд хүгжэһэн бэшэшье һаа, ажалай, материальна болон мүнгэн зөөриин хизаарлагдаһан нөөсэнүүдтэй байбашье, Монгол орон СЭВ-эй бусад гэшүүн-оронуудтай тон адли тэгшэ эрхын үндэһөөр харилсаануудта хабаадана. Иимэ харилсаанууд имагтал социализмын үедэ тогтоогдожо болохо. Зүгөөр капиталис бодото байдалай харилсаанууд гээгдэнги, үгытэй оронуудые дулдыданги болгодог, бэеэ даанги эрхэ байдалыень эбдэдэг, эсэсэй эсэстэ дундуур шадалтай, багахан оронуудые экономическа болон социальна талаар мэдэлдэе оруулдаг байха юм».

АДЛИ ТЭГШЭ ХАРИЛСААНУУД

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг буржуазна хэрэгсэлнүүд СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социально-экономическа хүгжэлтын түйлалтануудые али болохоор даран доошолуулжа харуулхые оролдодог. Илангаяа экономическа талаараа бүрин түгэс хүгжэжэ үрдеэгүй оронуудта СЭВ-эй бүридэл доторхи харилсаанууд ехэ «ашаг үрэ үгэнэгүй, олзо оршогүй» гэжэ харуулхые һэдэдэг байха юм. Жэшээлэн абахада, Монголой СЭВ-эй бусад гүрэнүүдтэй харилсаануудай тобшо тодорхой дүршэл эдэ мэтын хардалга гүрдэлгэнүүдэй үндэһэгүй байһые элишэлэн гэршэлнэ.

Материальна үйлэдбэриин ори гансахан һалбари — мал ажал эрхилдэг, гээгдэнги феодальна Монгол оронииие социализм жэлһээ жэлдэ улам эршэтэйгээр урган хүгжэжэ байдаг промышленностьтай, хүгжэнги материально-техническэ үндэһэ һууритай хүдөө ажахытай гүрэн түрэ болгон хубилгаа. Гэгээрэлэй болон соёлойнгоо хүгжэлтын хэмжээгээр Монгол орон Ази түбиин эгээ түрүү оронуудай нэгэн болонхой. Эдэ түйлалтанууд гол түлэб Монголой СЭВ-эй гэшүүд-оронуудтай нягта харилсаа холбооной үрэ дүн мүн гээшэ.

Экономическа нэгэдэлдэ али алиндаашье ашаг олзотойгоор ганса промышленна талаараа хүгжэнги оронууд бэшэ, харин бүрин түгэс хүгжэжэ үрдеэгүй оронууд хабаадаха аргатай...

АШАГ ЕХЭТЭЙ ТУҺАЛАМЖА

СЭВ-эй Комплексно программа дотор Монголой экономикын хүгжэлтые, ашаг үрыень дээшэлүүлгые түргэдхэхэ талаар тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай: СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай сугтаа промышленна болон бусад объектнүүдые эндэ барижа ашаглалга, СЭВ-эй оронуудай туһаламжаар байгуулагдаһан хүсэнүүдые проектээр хараалһан хэмжээндэнь хүргэлгэ, элдэб кредитүүдые хүнгэлэлтэтэйгөөр үгэдэг ушар, хүдөө ажахын болон буйлуулгын промышленностиин үйлэдбэрилһэн зүйлнүүдтэ хэрэгтэй сагтань гадаадын худалдаа наймаанай урмашуулгын сэнгүүдые хэрэглэлгэ, байгаалиин баялигуудые ашаглалгада, эрдэм, техникын хүгжэлтэдэ туһаламжа үзүүлгэ гэхэ мэтэ.

МНР-тэ социализмын материально-техническэ үндэһэ һууриие байгуулгада, тус ороной индустриально-аграрна гүрэн болон хүгжэлгэдэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай али бүхы туһаламжа хүсэтэ эрхэ нүхэсэл болодог. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай үзүүлһэн туһаламжаар Монгол орондо дулаанай электростанцинууд, элшэ хүсэ дамжуулха лининүүд, шулуун нүүрһэнэй шахтанууд, промышленна комбинадууд, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин предприятинууд байгуулагдаһан байна.

СЭВ-эй оронуудай туһаламжаар республика дотор элдэб янзын) ашагта малтамалнуудай 500 гаран хэбтэшэнүүд олдоо. Тэдэнэй дунда — Эрдэнэтын Обоодо болон Цаган Субургада олдоһон зэдэй — молибденэй асари ехэ хэбтэшэнүүд, Таван-Толгойдохи эрхим шанартай шулуун нүүрһэн, Хубсугулда олдоһон фосфоридууд, ороной зүүн зүгтэхи полиметаллическа руданууд оролсоно. Алтанай, түулганай, вольфрамай, плавиково шпадай нэмэлтэ нөөсэнүүд нээгдээ.

Эрдэмэй материально-техническэ үндэһэ һуурин бэхижэн хүгжэлгэдэ, мэргэжэлтэдые болон эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ СЭВ-эй гэшүүн-оронууд Монголдо мүн лэ туһаламжа үзүүлдэг байха юм. Аха дүү оронуудай гэдэргэнь бусаалтагүй туһаламжын ашаар научно-шэнжэлэлгын 11 лаборатори, эрдэм техникын мэдээсэлэй национальна түб байгуулагдаа.

Монголой үндэһэн кадрнуудые бэлдэлгэдэ СЭВ-эй гэшүүн-оронууд айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг. Аха дүү оронуудай дээдэ һургуулинуудта, техникумүүдтэ болон мэргэжэл олгодог техническэ училищинуудта Монгол ороной олон мянган хүбүүд, басагад һурадаг. МНР-эй мэргэжэлтэ хүдэлмэрилэгшэдэй кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ СССР гол үүргэ дүүргэдэг. Монголой студентнүүдэй СССР-тэ һуража эхилһэн сагһаа хойшо 60 жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаада совет һургуулинуудые Монголой 26 мянган басагад болон хүбүүд дүүргээ. Монголой хүн зоной тоо 1,6 миллион гаран гэжэ тоолохоһоо гадна СССР-эй туһаламжаар Монголдо байгуулагдаһан дунда мэргэжэлэй болон дээдэ һургуулинуудые 1970—1982 онуудта 34,5 мянган монгол эрхэтэдэй дүүргэһые тоолоо һаа, энэмнай үсөөн бэшэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

БОДОТО ДҮНГҮҮДЫНЬ

СЭВ-эй оронуудай туһаламжа горитой дүнгүүдые үгэдэг. Монголой национальна олзо доходой урган тань СЭВ-эй бусад гэшүүн-оронуудай эгээ дээдэ хэмжээндэ дүтэлэнхэй. Байгша табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада национальна олзо доходынь жэл бүри дунда зэргээр 7,5 процент ургажа байгаа.

Мүнөө үедэ промышленность ороной арадай ажахын гол һалбаринь болонхой. 1982 ондо бүхы промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин 74 процент промышленностиин хубинь болоно. Һүүлэй 20 жэлэй туршада ороной промышленность жэлдээ дунда зэргээр 10 процент ургажа байба. Хорин жэлэй саана жэлэй туршада малтагдадаг нүүрһэн мүнөө хоёр һарын туршада абтана, жэл соо үйлэдбэрилэгдэдэг электрын элшэ хүсэн мүнөө 25 сүүдхын туршада үгтэнэ.

Буржуазна хэблэл Монголой түйлалтануудые доошонь даража харуулхые һэдэдэг. Жэшээнь, «Зюддойче цайтунг» газетэ «Монголдо хүдөө ажахынь жэгдэ бэшээр хүгжэнэ» гээд бэшээ һэн. Зүгөөр һүүлэй жэлнүүдтэ Монголдо мал ажал болон газар тарялангай хүгжэлтые эршэтэй түргэнөөр ябуулха хэмжээнүүд абтажа байдаг: оньһожоруулагдамал, үндэр ашаг үрэтэй томо ажахынууд, уһалууриин системэнүүд, атар шэнэ газарта госхозууд, мал шахан таргалуулха талмайнууд, һү һаалиин фермэнүүд болон малай үүлтэр һайжаруулха ажахынууд байгуулагдаһан гээшэ.

Мүнөө орон дотор мал ажалай продукци үйлэдбэрилдэг болон гүрэндэ худалдадаг хүдөө ажахын 255 нэгэдэл эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр гадаадыншье оронуудта эльгээгдэхэ продукци гаргадаг байха юм.

Зургаадахи табан жэлэй (1976—1980 онууд) жэлнүүдтэ дунда зэргээр жэлдээ 8 миллион гаран толгой түл абтаһан байгаа һаа, байгша табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ (1981—1982 онууд) жэл бүри дунда зэргынь 9,3 миллион толгой нарай мал абтажа түлжүүлэгдэнэ.

СЭВ-эй оронуудай туһаламжын ашаар Монгол ороной промышленность болон хүдөө ажахы мүнөө үедэ бата бэхи материально-техническэ үндэһэ һууритай болонхой, ажалай уласхоорондын социалис хубаарилгада ашаг үрэтэйгөөр хабаадаха аргатай. Монгол орон СЭВ-эй оронуудта түлишэ, минеральна түүхэй эд, нооһо, эдеэ хоол, арадай хэрэглэмжын промышленна эд бараа тэрэнэй тоодо нэхы болон арһан зүйлнүүдые, барилгын материалнуудые, машинанууд болон элдэб түхеэрэлгэнүүдые үгэдэг болонхой. Һүүлшын 20 жэлэй туршада Монголой гадаадын наймаанай хэмжээн 5,8 дахин ургаа.

1982 ондо Монгол орон 1960 онойхидо орходоо арһан дэгэл 10 дахин, булгайр самса 6 дахин, нооһон хүнжэл 6,6 дахин, сабхиин булгайр 3,4 дахин ехээр худалдаа.

СССР-тэ монгол эд бараа худалдалгын хэмжээн ургажа байһаар. Монголһоо манай орон зэд-молибденэй концентрат, плавикова шпат болон бусад ашагта малтамалнуудые худалдажа абана.

Монгол орон СССР-тэ, мүн баһа арадай хэрэглэмжын эд бараа, хибэс, хүнжэл, хониной арһан дэгэл, хубсаһа худалдадаг. Һүүлэй жэлдэ Монгол орон ямаанай, тэмээнэй хөөбэрөөр нэхэгдэһэн хубсаһа, трикотаж манай орондо худалдадаг болоо.

АРАДАЙ АЖАБАЙДАЛАЙ ҺАЙЖАРАЛГА

Ажалшадай ажабайдалай улам һайжаржа байһанай гэршэ — хүн зоной бодото олзо оршонь хэлбэришэгүйгөөр ургана. 1969 онойхитой сасуулхада, Монголой хүн зоной бодото олзо оршонь 1982 ондо 3,8 дахин ургаһан байба. Арадай ажабайдалай, соёлой хэмжээнэй саашадаа ургалтада хэрэглэлэй ниитын фонднууд шухала үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнь һүүлэй 20 жэлэй туршада 6 дахин ехэ болоо.

Эдэ нөөсэ баялигуудай ехэнхи хубинь арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын хүгжэлтэдэ зорюулагдана, тиимэһээ 10 мянган хүн бүхэндэ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай 2300 һурагшад, 143 студент, 23 врач болон больницын 108 орон хүртэнэ ха юм.

Экономическа болон соёлой хүгжэлтын талаар Монголой Арадай Республика Азиин олон тоото оронуудһаа урид гаранхай. Энээниие хүн бүхэндэ дунда зэргээр хүртэхөөр үйлэдбэрилэгдэдэг мяхан, нооһон, шэниисэ, электрын элшэ хүсэн болон хатуу түлишэ, зарим минеральна түүхэй эдүүд болон үнгэтэ металлнууд болон һурагшадай, студентнүүдэй, врачнуудай бусад мэргэжэлтэдэй тоо тухай баримтанууд гэршэлнэ.

Арадайнгаа ажахыда Монгол ороной түйлаһан амжалтанууд, хүн зонойнь ажабайдалда болоһон һайн хубилалтанууд промышленна талаараа түгэс хүгжэжэ үрдеэгүй оронуудай СЭВ-эй оронуудтай экономическа харилсаанууд олзо оршогүй гэхэ мэтэ буржуазна хэблэлэй баталалгануудай тон буруу, хуурмаг байһые элишэлэн харуулна.

Н. ЧЕТВЕРИКОВА,
(«Аргументы и факты» гэһэн бюллетеньһээ абтаба).

ХАНИ БАРИСААНАЙ БАТА ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

ПРАГА. СССР ЧССР хоёрой хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһалха тухай договорой 14 жэлэй ойе чехословак арад тэмдэглэбэ.

Тус договор хоёр ороной хоорондохи бүхы талын харилсаа холбооe улам бэхижүүлгэдэ туһа нэмэри болоно гээд «Руде право» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Совет-чехословак харилсаанууд марксизм-ленинизмын болон социалис интернационализмын хэлбэришэгүй бата гол ёһонууд дээрэ үндэһэлдэг юм.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ совет-чехословак экономическа холбоон эршэмтэйгээр хүгжөөгдөө. 1990 он болотор хугасаада хоёр ороной хоорондохи үйлэдбэриие тусхай шэглэлээр хамжаалгые хүгжөөлгын удаан болзорой программа хадаа экономикын талаар харилсаа холбооe нарижуулан һайжаруулха үндэһэ һуури болоно. Энэ табан жэлдэ тус программын ёһоор шэнэ түхэлэй 227 машина, элдэб технологическа түхеэрэлгэнүүд хамтын хүсөөр үйлэдбэрилэгдэхэ байна. СССР-эй техническэ туһаламжаар Чехословакида промышленностиин бүхэли һалбаринууд байгуулагдана.

УЛАСХООРОНДЫН КОНФЕРЕНЦИ

ЛИССАБОН. Португалиин ниислэл хотодо Никарагуатай һаналаа нэгэдэлгын ба Түбэй Америкэдэ амгалан тайбан байдалай түлөө уласхоорондын конференци хүдэлжэ эхилбэ.

Элдэб оронуудай ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд — делегатууд хуралдаанай ендэр дээрэһээ үгэ хэлэхэдээ, революционно Никарагуа болон Түбэй Америкын бусад оронуудай патриодууд тушаа Рейганэй засаг захиргаанай бэелүүлдэг балмад ябуулга элишэлнэ. ЦРУ-гай агентнуудай никарагуан портнуудые мина тэ... харатааб ябадалые буруушаана.

Булгаринхаша хабаадагшад ... түрүүлэгшэ, Индиин премьер-министр И. Ганди ба Кубын Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Ф. Кастро хоёрой эльгээһэн бэшэгые конференцидэ хабаадагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаһан байна. Хоёр хүтэлбэрилэгшэд Никарагуагай арадтай нягта һаналтай байһанаа, «Контадорско бүлэгэй» оронуудай хүсэлэе дэмжэдэг байһанаа элирхэйлэн байна.

Номой таг

ХОРИ БУРЯАДАЙ ҮЛЬГЭР

СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институт «Мэньелтэ Мэргэн» гэжэ нэрэтэй ном һаяхан хэблүүлжэ гаргаба.

«Мэньелтэ мэргэн Зутан хара абга хоер» гэжэ үльгэрые Шэтын областиин Хара-Шэбэр нютагта ажаһуудаг хори буряад үльгэршэн, 63 наһатай Галданай Базар гэгшэһээ 1908 оной октябриин 8—10-да элитэ эрдэмтэн, үльгэр шэнжэлэгшэ Ц. Ж. Жамцарано бэшэжэ абаһан байгаа. Хори буряадай үльгэрнүүдые суглуулха, шэнжэлхэ талаар энэ эрдэмтэн ехэ ажал хэһэн юм.

Ц. Ж. Жамцарано 1908—1909 онуудта Хара-Шэбэр нютагта Галданай Базарһаа долоон үльгэр бэшэжэ абаһан байгаа. «Долоолин луугаа басаган», «Шэбжэлтэ мэргэн», «Хэрмэлжэнэй хүбүүн», «Хэеэдээр мэргэн», «Хаан Хашагта мэргэн», «Намуунай хаан», «Саазууна үбгэн», мүн дээрэ дурсагдагша «Мэньелтэ мэргэн» гэхэ мэтын үльгэрнүүд болоно. Эдэнь востоковедениин институдай Ленинградай отделенидэ эрдэмтын фондодо хадагалагдажа байдаг. Буряадай ниитын эрдэмэй институдай научна хүдэлмэрилэгшэ М. Н. Намжилова энэ үльгэрыень буулгажа асараад, уран зохёол шэнжэлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц.-А. Дугар-Нимаевтай хамта хэблэлдэ бэлдэжэ гаргаһаниинь һайшаалтай. Иимэ хүдэлмэри мүнөө эрдэмтэд ябуулжа байна, энээнһээшье урда тээ отол эрхилэгдэжэ байһан юм. Эрдэмтэд Г. Д. Санжеев, М. П. Хомонов, А. И. Уланов, Н. О. Шаракшинова гэгшэд Ц. Ж. Жамцараногой үльгэрнүүдые ном болгожо гаргуулжал байгаа.

Үльгэрэй баатарнууд элдэбын бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан байдаг. Тингэжэ ябахадаа, тэдэ баатарнууд хододоо ядаһан зобоһон юрын зоной, дарлагдажа ябаһан зоной, тала барижа, олонниитын тала барижа, тэрэнэй һанал эрмэлзэл дэмжэһэн удхатай байдаг. Энэ үльгэрэйшье гол герой Мэньелтэ эрэлхэг зоригтой, һайн һайхан сэдьхэлтэй, хүнэй дура сэдьхэл татамаар мэргэн гэжэ бүхы ябадал, үйлэ хэрэгүүд дээрэһээнь харагдана.

Энэ үльгэр шүлэгөөр бэшэгдэһэн, һонин һонин түүрээлгэнүүдтэй, байд гээд лэ тайлбаринуудтай. Эдээн дээрэһээнь харахада, үльгэршэн Галданай Базар гэдэг бэлигтэй хүнүүдэй нэгэн байгаа гэжэ ойлгохоор.

Эрдэмтын бэшэжэ абаһан энэ үльгэрые олонниитэдэ ойлгосотой болгохын тулада хэблэлдэ бэлдэгшэ эрдэмтэд Ц-А. Дугар-Нимаев, М. Н. Намжилова ехэ ажал хээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тингэхэ зуураа эрдэмтын бэшэһэн үльгэрэй байгуулга бололоод, удхые тэрэ шэгээрнь орхиһон байна.

Дурсагдагша үльгэр хэлэ бэшэг шэнжэлэгшэдэй, олонниитэ уншагшадайшье һонирхомоор ном гараа гэжэ тэмдэглэмээр.

Түбэд медицинэдэ ородог эдеэнэй ургамалнууд («Пищевые растения в тибетской медицине») гэһэн ном хэблэлһээ гараба. Буряадай филиалай Биологиин институдай научна хүдэлмэрилэгшэд Т. А. Асеева Ц. А. Найдакова хоёр энэ ном бэлдэһэн байна.

Эртэ урда сагһаа хойшо улад зон түбэд медицинын эди шэдеэр хоолол һонирходог байһан, мүнөөшье һонирхоһон шэгээрээ Буряадай филиалай Түбэдэй, Энэдхэг ороной медицинэ шэнжэлжэ байдаг таһагай научна хүдэлмэрилэгшэд Т. А. Асеева Ц. А. Найдакова хоёрой энэ ном гаргаһаниинь тон һайшаалтай.

Түбэд медицинын «Чжуд-ши» гэжэ тэрэнэй үчебнигэй анха түрүүн бии болоһон тухайда, мүн эртэ урдын медицинэые шэнжэлхэ, энэ номые оршуулха хүдэлмэриин эхилһэн намтар тухайда авторнууд хүряангыгаар тогтоно. Зүүн зүгые шэнжэлдэг ородой элитэ эрдэмтэдэй нэгэн А. Н. Позднеев болоод бусад «Чжуд-ши» номые оршуулһан байгаа.

Хүнэй эдеэндэ оролсодог аад, бэе махабадта һайн, зарим үбшэнине аргалха шадалтай ургамалнууд тухай, тэдэнэй шэнжэ шанар, ургадаг газарыень энэ ном сооһоо мэдэжэ болоно. Тингэхэ зуураа иимэ ургамалнууд түбэд ород хэлэнүүд дээрэ, зариманиинь зурагтайгаар эндэ харуулагдаа.

Түбэд медицинэдэ оролсодог ургамалнууд сооһоо аяар 700 гараниинь манай Забайкалида бии гэжэ энэ ном соо хэлэгдэнэ.

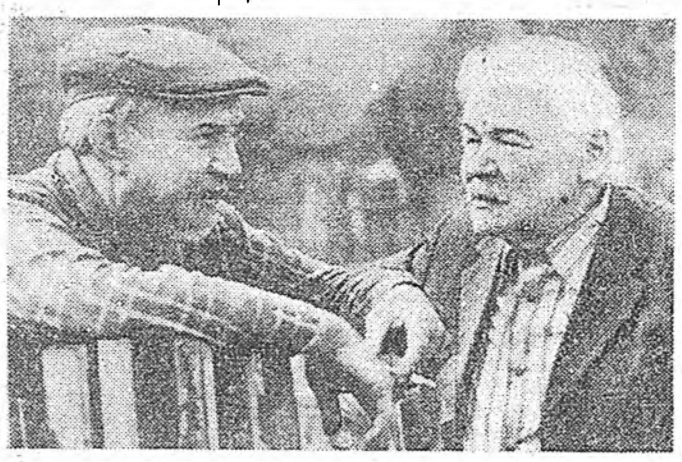
Таригжа ургуулдаг ургамалнууд — рис, будаа, шэниисэ, ешмээн, обёос, горох бобы, гэршүүхэ, огородой эдеэн гэхэ мэтэнүүдые бултыень медицинын талаһаа тодорхойлжо харуулагдана. Хээрын ногоонууд мүн лэ иигэжэ тайлбарилагдана.

Богонёор хэлэхэдэ, энэ ном сооһоо һонирхолтойшье, туһатайшье олон мэдээсэлнүүдые уншажа болоно.

Д. ЖУГДУРОВА,
журналист.

Шэнэ кино

СУУТА АРТИСТНУУДАЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

Республикымнай кинотеатрнуудта май һарада харуулагдаха фильмүүдэй дундаһаа режиссер Борис Григорьевой **«Приступить к ликвидации»** гэжэ лентэ удхаараашье, найруулгаараашье олондо һайшаагдаха ёһотой гэжэ һанагдана. Фильмын гол ролиие гүйсэдхэһэн Олег Стриженов, олон тоото харагшадта һайн мэдээжэ артистнууд Василий Лановой, Михаил Жигалов, Ольга Сирина, Виктор Шульгин гэгшэдэй хабаадалгатай фильм дотор уголовно хэрэг мүрдэгдэнэ.

М. Горькиин нэрэмжэтэ киностудида буулгагдаһан **«Признать виновным»** гэжэ фильмын герой Николай Бойко хуулиин наһа гүйсөөгүйшье һаа, сүүдэй урда зогсоходоо, зэмэтэйдэ тоологдоно.

«Дело для настоящих мужчин» гэжэ фильм үнэн болоһон ушарһаа үндэһэтэй. Энэнь юуб гэхэдэ, Барановичи городто үнгэргэгдэжэ байһан нэгэ барилга дээрэ 1970-аад онуудай эсэс багаар дэлхэйн хоёрдохи дайнай үеын снарядуудтай склад олдоһон байна.

Фильмын геройнууд —офицер-сапернуудай эдэ снарядуудһаа городые заатагүй абарха гэһэн зорилго тэдэнэй урда табигдана. Харин хайшан гэжэ, ямар аргаар абархаб — энэнь ёһотойл эрэшүүлэй хэрэг мүн.

Залуу режиссер Виталий Василевский **«Экипаж машины боевой»** гэжэ лентые Одессын киностудида буулгаһан байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гурбадахи жэл ябажа байгаа. Фронтын урда участогуудай нэгэн дээрэ «тулалдаанда бү орогты, хүсэеэ гамнаха хэрэгтэй» гэһэн захиралта гаргагдаа. Сталинградай тулалдаанай һүүлээр хоёр һара шахуу аали номгон байдал тогтошоо бэлэй. Курска дүхэригтэ бэлдэлгын түлэг хаһа байгаа. Эгээл энэ үедэ дайсанай нэгэ танкист амар заяа үзүүлхэеэ болибо. Нэгэндээ нэтэрһэн хүйхэрые номгоруулха гэжэ старшина-танкист Меньшов тэрэнэй урдаһаань гараа һэн. Уужам полиин тэг дунда хоёр танкист урда урдаһаа хараһан байна...

Саня Меньшовой ролиие залуу актер Владимир Вихров гүйсэдхэнэ.

Таджикистанай түрүүшын чекистнүүдтэ зорюулагдаһан **«На перевале не стрелять»** гэжэ фильм мүн лэ һонирхолтой. Хорёод онуудай Таджикистанда буугай һомон шуяһаар зандаа. Карим-Доддхо гэдэгэй хүтэлбэри доро басмачууд хорото ябуулгаяа таһалуулнагүй. Республикын ОГПУ-гай начальник Парамонов шуһа дэмы адхангүйгөөр тэрээнтэй үгөөрөө ойлголсохые һэдэнэ. Тингэбэшье уулзаха болзорынь элдэб шалтаганаар хойшолуулагдана. Дайсад һаалта хэнэ...

Актер Анатолий Азо Парамоновой рольдо наадана. Тэрэнһээ гадна Мухамадали, Махмадов, Евгений Леонов-Гладышев, Гасан Мамедов болон бусад эндэ хабаадана.

«Белые росы». Үндэр наһатай болоһон Федос Филимонович Ходас һайхан ажабайдалтай. Гурбан дайнда хабаадагшын үтэлһэн наһандаа һанаха, дурсаха юумэн ехэ. Амгалан сагай үедэ тэрэ бүхы хүсэ шадалаа түрэл газартаа зорюулаа. Тиимэһээ нютагаархиндаа ехэ хүндэтэй ямбатай. Харин гурбан хүбүүдэйнь эхын эдэ бүгэдыень хараа, үзөөгүйнь гомдолтой.

Наһажаал колхознигой болон тэрэнэй хүбүүдэй ажабайдал, мүнөө үеын һуурин, тосхонуудай, тодорхойлбол, «Белые росы» гэжэ һайхан нэрэтэй һууринай түхэл шарай, тэндэ ажаһуудаг хүнүүдэй ажал, хэрэгүүд фильмдэ үргэнөөр харуулагдана.

Фильмын хүгжэмые Ян Френкель зохёонхой.

Совет фильмүүдтэй зэргэ хариин оронуудай картинанууд харуулагдадаг гээшэ. Энэ удаа Румыни **«Бухарестский паспорт»** гэжэ фильм дурадхаа. Фильм дотор институт дүүргээд, хүдөө гаража хүдэлхэгүйн тула ниислэл хотодо ажаһуудаг хүбүүнтэй худал гэрлэлгэ хэһэн залуу басаганай түүхэ харуулагдана.

В. ПАВЛОВА,
Бур АССР-эй кинофикациин гүрэнэй комитедэй ахамад редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. СССР-эй арадай артист Всеволод Санаев (баруун гарһаа) Федос Филимонович Ходасай рольдо.

Спорт

ЕХЭ ХУБИТА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдын «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо үнгэргэгдэжэ, 12 союзна республикын 140 гаран барилдаашад хабаадаһан байгаа.

Тус бүлгэмэй Россин соведэй суглуулагдамал команда һайн һорилго, бэлэдхэлтэй байжа, бүхы шахуу шэгнүүрнүүдтэ илалта түйлаба. Энэ талаар манай областной соведэй спортсменүүдэй оруулһан хубита ехэ гээд тэмдэглэлтэй. Манай командаһаа гурбан хүн түрүү һуури эзэлһэн, дүрбэн хүбүүд мүнгэн медаляар шагнагдажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэһэн, үшөө хэдэн барилдаашад гурбадахи, дүрбэдэхи һууринуудта гараһан байна.

Спортын мастер Иннокентий Егоров Яхадай барилдаанай һургуулиин алдар сууе арьбадхажа, эгээл хүнгэн шэгнүүртэн сооһоо шалгарба. Гартаа шүрбэһэтэй, хүлдөө гохо дэгээтэй энэ хүбүүн бүхы уулзалгануудаа болзорһоонь урид дүүргэһэн байха юм. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ Ф. Фахретдинов, О. Тарбастаев гэгшэдые диилэбэ. Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Валерий Дашинимаев дүрбэдэхи һуури эзэлжэ, ехэ амжалта түйлаа. Энэнь эдир хүбүүнэй ехэ ерээдүйтэй байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Ивалгын дунда һургуулиие дүүргэжэ байһан Виктор Монсонов (тренерынь Н. С. Дашицыренов) һэримжэтэй хёрхоор, эдэбхитэйгээр барилдажа, удаадахи шэгнүүртэ түгэсхэлэй нааданда гараа һэн. Эндэ РСФСР-эй чемпионадта шанда хүртэһэн Сергей Топоевто, (Красноярск) яаха аргагүй шүүгдэжэ, В. Монсонов мүнгэн медальда хүртэхэһөө гадна, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ.

57 килограмм. Спортын мастерта кандидат Валерий Авзаев багжагар хүдэр бэетэй, онсо өөрсэ арга дүрэтэй юм. Тэрэ бэлэхэнээр илажа гараа гэжэ хэлэхын аргагүй. Ушарынь гэхэдэ, спортын хэдэн мастернууд эндэ суглараһан байгаа. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ спортын мастернууд В. Керемясов, П. Вивдич гэгшэдые хойно хойноһоонь диилэжэ, нютагаймнай хүбүүн В. Абзаев Түбэй соведэй чемпион болобо. Европын чемпион Борис Будаевай дүү хүбүүн — Владимир яһала һайнаар барилдаа гэжэ хэлэлтэй. Тэрэ дүрбэдэхи һуури эзэлһэн байна.

Буряадай багшанарай институдай студент, спортын мастер Гэрэл Цындымеев удаадахи шэгнүүртэн сооһоо шалгаржа, нёдондо жэлэйнгээ амжалта дабтаһан байха юм Гэрэл илангаяа партертэ һайнаар барилдаба. СССР-эй чемпионадта дээгүүр һуурида гараха аргатай гэжэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй тренернүүд тоолоно. Шэтын областной соведэй түлөөлэгшэ Баяр Жамбалов шанда хүртэхэ аргатай байһан аад, эдэбхиеэ һуладуулжа урагшагүйдэбэ.

Удаадахи шэгнүүрнүүдтэ спортын мастернууд Д. Джамалов (Москва) В. Заинулабидов, М. Маджидов (хоюулан РСФСР-һээ) гэгшэд Түбэй соведэй чемпионууд болобо. Манай республикын түлөөлэгшэ Андрей Туракин 74 килограммай шэгнүүртэ мүнгэн медаляар шагнагдаа.

90 килограмм. Эндэ Буряадай областной соведэй барилдаашад ехэ амжалта түйлаба. Спортын мастер С. Пашинский, мастерта кандидадууд Ц. Иванов, С. Шитиков гэгшэд түрүүшын гурбан һуурида гараһан байха юм. Буряадай багшанарай институдай студент Цыдып Иванов дээшээ шэгнүүртэ гаража барилдабашье, хоёрдохи һуури эзэлээд, СССР-эй спортын мастерай норматив одоошье дүүргэбэ. Энэнь тэрэниие бүри ехэ амжалтын орьёл өөдэ уряалха аабза гэжэ һанагдана. Мүн лэ тус институдай студент Сергей Шитиков Казахай ССР-эй түлөөлэгшэ Сергей Гуринда 0:8 тоотойгоор шүүгдэжэ ябатараа, зоригоо мохонгүй, эршэмтэйгээр доботожо ташаалдан хаяжархихадаа, илалта түйлаһан байна.

Хүндэ шэгнүүртэнэй уулзалга суглараашадай анхарал татадаг гээшэ. Спортын мастернууд З. Ашхотов, Р. Алтынбаев (хоюулаа РСФСР-һээ) түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараба. Рашид Алтынбаев 132 килограмм шэгнүүртэй, хүдэлсэгүй хүжүүн, гаһар томо бэетэй барилдаашан юм. Зүгөөр тэрэнэй бахим шанга гарта оробол, бэлэхэнээр мултархын аргагүй. Эгээл тиимэһээ гушаад килограммаар бага шэгнүүртэй Заур Ашхотов (Нальчик) хүнгэн солбоноор наадажа 5:4 тоотойгоор шүүгээ.

Май һарын тэн багта Красноярск хотодо үнгэргэгдэхэ СССР-эй чемпионадта хабаадахын тула «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал команда һорилго бэлэдхэл хэжэ эхилбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион С. Пашинский, хоёрдохи һуури эзэлһэн Ц. Иванов.

В. ПЛУТТЫН фото.

ЗАНШАЛТА УРИЛДААН

Долоон километр утатай Маловка — Багдарин гэжэ маршрудаар хүнгэн атлетикын заншалта мүрысөөн Баунтын райондо болобо. Байгша ондо энэ мүрысөөн районой байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаа.

Үглөөнэй 11 сагта, мүрысөөнэй эхилхэ үедэ, хабарай наран нилээд дээрэхэнэ дэгдэжэ гаранхай, дулаан элшээрээ жагсаалда зогсоһон хабаадагшадые шаража байгаа һэн. Ахамад судья В. П. Кондаков заншалта мүрысөөс нээһэн тухай соносхобо. Удаань түрүүшын бүлэг спортсменүүд — 5—6-дахи классуудай һурагшад урилдаанай 3 километрэй зайда гараба.

Байгша оной урилдаанда 650 гаран хүн, тэрэ тоодо, Улаан-Үлэһөө «Урожай», «Спартак» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд, Сэлэнгын районой хүнгэн атледүүд, тингэдэ манай райондо анхан сагһаа ажаһуугша, үндэһэ яһатан — ортон хабаадаа.

Сэлэнгын районой командын түлөөлэгшэ, үнинэй габьяата урилдаашадай нэгэн, СССР-эй спортын мастер Валерий Дарбаков тус мүрысөөндэ хубиин тоосоогоор илаһан байна. Ажалша коллективүүдэй дунда түрүү һуури эзэлһэн Северный поселогой геологуудай эбтэй команда дамжуулгын кубогта хүртөө. Удаадахи һуурида холбооной узелай командануud гараа.

Ф. МАНЖИГЕЕВ,
ВЛКСМ-эй Баунтын райкомой секретарь.

Уласхоорондын шэнжэлэл

КОММУНИСТ БҮХЭН... ҮЗЭЛ БОДОЛОЙ КОМП...

КПСС-эй шэнэ программа бэлдэхэ асуудалаар үнгэрһэн неделидэ болоһон КПСС-эй ЦК-гай комиссиин заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко үгэ хэлэһэн байна. Тэндэ харагдаһан тус асуудал манай орон дотор, мүн хилын саана хүн зоной анхарал айхабтар ехээр татана. Тиимэ байханиинь зүб, ойлгосотойшье: үзэл-сурталай ба политическэ тон шухала документ тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тус документ дотор КПСС-эй юрын бэшэ, холын хараата үг зорилгонууд табигдана, партиин стратеги ба тактика, тэрэнэй ажал ябуулгын ёһо гуримууд тайлбарилагдана, совет обществын политическэ байгуулалтада тэрэнэй һуури ба үүргэнь тодорхойлогдоно. Ондоогоор хэлэбэл, коммунист бүхэнэй үзэл бодолой компас тухай хэлэгдэнэ.

Мүнөө хүсэндөө байһан гурбадахи программые шэнээр зохёохо гэһэн шиидхэбэри КПСС-эй XXVI съездын абаһанда ямаршье гайхал байхагүй. Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада совет общество социально-экономическа талаараа һалбаран хүгжэлгэдөө шэнэ шатада гаража, мүнөө хүсэн түгэс социализмын түүхэтэ удаан болзорой эхин дээрэ ябана. Партиин хүтэлбэрилхы үүргэнь ургаа, тиихэтэй хамта өөрын хуули ёһоор хүгжэхэ таһаршагүй бүридэлэй нэгэ хубинь болохо социалис демократи улам гүнзэгырөө. Ушар иимэһээ эдэ бүхы түйлалтануудые согсолжо, программын хараа зорилгонууд ба ниитын хүгжэлтын бодото дабшаса хоёрой хоорондо ажабайдалаар элирүүлэгдэһэн алгасаануудые усадхаха социализмые саашадань улам һайжаруулха талаар зорилгонуудай комплекс тодорхойлхо, научно-техническэ дэбжэлтэ ба социальна хүгжэлтын хо[...] холбооной аша үрые [...] гөөр харуулха хэрэгтэй бол[...]

К. У. Черненкын хэлэһэн [...]рилха зуураа, шэнэ обще[...]гын үедэ тобойн гарадаг [...] шээлтэ зорилгонуудые шиид[...] бодото байдалые илгаруулан[...] дэм ухаанай түйлалтануудт[...] зохёохы ёһоор хандана гэ[...] дахи олонниитэдэ мэдээсэл [...]рэгсэлнүүд тэмдэглэнэ. Оло[...]нүүд, тодорхойлон хэлэбэл [...] «Работническо дело» арад [...] һуудалые хэлбэришэгүйгөөр [...] хадаа КПСС-эй программын [...] эрилтэ байһан ба саашадааш[...] тэмдэглэнэ. Совет оронииe [...] далнуудые амжалтатайгаар [...] эсэсэй эсэстэ капитализмтай [...] ябасын сүм дулдыдаха бай[...] тодорхой һайнаар ойлгоно [...] Дойчланд» (ГДР), «Трибуна [...]шо), «Юманите» (Франци) [...] бусад органууд заана. Тии[...]на газетэнүүд болохо Аме[...] Йорк таймс» ба Англиин «Т[...]рысөөндэ социализмын [...] капитализмын урагшагүйдэ[...] байһанда совет хүтэлбэрил[...] этигэлтэй байһанда анхарал [...]

Эб найрамдалай хэрэгтэ [...] юзай хизааргүй үнэн сэхэ [...]лис хани нүхэсэлэй аха дүү[...]нуудтай хамта ядерна дай[...] зайсуулха тэрэнэй хүсэлэ[...] КПСС-эй шэнэ программа д[...]доор харуулагдаха тушаа К. У. [...] хэһэн Мэдүүлгые дэлхэйн [...] лээ хананграар угтаһан байха[...]

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ИЛАЛ...

Совет хүнүүд, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан илалтын 39-дэхи ойе баяр баясхалантайгаар угтахаяа байна. 1945 оной майн 9-дэ Москвагай Улаан талмай дээрэ хэгдэһэн салют айхабтар хүндэ хүшэр дайнай дүүрэһэн тухай, гитлеровскэ Германиин бута сохигдон, бээз тушааһан тухай бүхы дэлхэйдэ мэдээсээ бэлэй.

Энэ илалта манай арадта үзэгдөөгүй ехэ хүсэ хүлһөөр түйлагдаһан. Зэрлиг муухай дайсантай тэмсэлдэ аяар 20 миллион совет эрхэтэд ами наһаяа алдаһан байха юм. СССР-эй газар дээрэ фашис эзэмдэгшэд 1710 городые, 70 мянган һууриин тосхониие үгы хэһэн ба һандаргаһан, 25 миллион хүн зониие һуудал байдалгүй болгоһон гээшэ.

Фашис эзэмдэгшэдтэ эсэргүү дайнда нэгэ хүн мэтээр бодоһон бүхы совет арадай баатар тэмсэлэй, Коммунис партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ашаар харата дайсан бута сохигдожо, аюулта тахал усадхагдаһан байна. Гитлерэй «илагдашагүй» рейхые һамна бута сохилго хадаа социалис байгуулалтын үлэмжэ булюу байһаниие бүхы дэлхэйдэ харуулаа. Хүдэлмэришэн ба таряашанай түүхэдэ анха түрүүшын гүрэнэй бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, фашис Германиин ба тэрэнэй дахуул гүрэнүүдэй сэрэгэй хүсэнэй добтолгые миил тэсээ бэшэ, харин бута сохёод, рейхстаг дээрэ илалтын туг мандуулһан байна.

Советскэ Союзтай хамта мүн Гитлертэ эсэргүү коалициин гүрэнүүд нацизмтай тэмсэлдэ хабаадалсаһан. Гэбэшье фашизмын дарлалтаһаа Европые абарһан, сүлөөтэйгөөр, бээз даанхайгаар хүгжэхэ зам тэдээндэ олгоһон СССР, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, бүхы совет арад гитлеризмые һүнөөн даралгада хубитаяа эгээл ехээр оруулһан гээшэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда илалта түйлаһанайнгаа һүүлдэ совет арад дайсанаар һандаргагдаһ[...] ба һуурин тосхонуудаа һэр[...]жо, коммунис общество бай[...]һэн.

Ондоо арадуудтай амгалан [...]рилсаа холбоо байгуулга [...] гадаадын политикын үндэһэ [...] һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ [...]рамдалые бэхижүүлгэдэ, онд[...] болон арадуудтай харилсаа [...] һайжаруулгада хэндэшье [...]гэй хэрэглэмжэдэ мүнгэ зөөр[...] жүүргүй ехээр гаргашалха [...]люулгада зорюулагдаһан айх[...] эдэбхи үүсхэлнүүдые гарга[...] океан далайн саада талаар[...] гээр дахяад заналта хэгд[...] захирга ан сэрэгэй хүсэнэй [...] байдалтай болохо ба ондоо [...]лон гүрэнүүдтэ эзэрхэн зон[...]дон, түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ[...] бүтээн гаргана. США Бар[...] газар дээрэ түрүүшын добто[...]лэгдэхэ ядерна ракетэнүүдые [...] хоно, замбуулинай дайдада [...] бэлдэнэ.

Милитаристнуудай бодом[...] мад муухай түсэбүүдтэ ха[...] дэлхэйн арадууд гүйсэд шии[...]на дайнай аюулһаа энэ дэл[...]лан абархын тулада бүхы о[...]хы түбинүүдэй олон милли[...] дайнда эсэргүү хүсэ ехэтэ [...] баадажа оронхой. 80-дахи [...]лүүлэгдэхээр хараалагдаһан [...]лай совет программа үргэ[...] шаан дэмжэгдэнэ. «Дэлхэйн [...]хи шахардуу шанга байдал[...]хын, буу зэбсэгүүдые ех[...] хизаарлахын, оронойнгоо [...]далые найдамтай бата бай[...] бидэнэр хамаг хэрэгээ шууд [...]хи үүсхэлтэйгээр ябуулнаб[...] нүхэр К. У. Черненко КП[...] апрелиин (1984 он) Пленум[...]һэн байна.

ДЭНШЭЛГЫНЬ ЗОРИЛГО ЭЛ...

Апрелиин 26-һаа майн 1 болотор бүхэли неделиин туршада Вашингтоной захирга ан Хитадта политическэ тон ехэ ябуулга хэбэ. США-гай президент Р. Рейган Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна. Сагаан байшан нэн түрүүн Алас Дурнада ба Номгон океанай оршондо өөһэдынгөө сэрэгэй-стратегическэ хүсые бэхижүүлхэ зорилготойгоор эзэнээ Хитад эльгээгээ. Тиишэ ошоһон сагыньшье анхарал татамаар — президентые һунгаха талаар кампанида Америкэ улам үргэнөөр орожо эхилэнхэй.

Энэ ушартай холбон хэлэхэдэ, американ газетэнүүдэй нэгэндэ яһала хоротой карикатурын толилогдоһон дэмы бэшэ ха. Тэндэ Хитадай агуу ехэ ханын хажууда США-гай президент зураатай, алас холо руу зурыһан ханын нугалаа бүхэндэ «Рейганэй орондо ондоо хүниие һунгаха» гээд бэшээтэй. Ливандахи интервенци, тон бишыхан Гренадые эзэмдэлгэ, Никарагуада эсэргүү соносхогдоогүй дайн США-да өөһэдтэнь Рейганэй гадаадын политикада дурагүйдэхэ ушар үүсхээ. Дэлхэйн олонниитын нюдэн дээрэ уласхоорондын алалга хюдалгын ябуулганууд хэгдэнэ. Республиканец-президентдэ, тэрэниие тойроһон туһамаршадтань мүнөө политическэ ямар нэгэ ехэ гэгшын амжалта ядахын сагта нэгэ тиимэрхүү юумэн хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала хэрэгтэй болоод байна.

Гэбэшье Рейганэй актер [...]гээ бүхы шадабариие хэрэгл[...] хубиингаа политическэ зори[...]хые оролдоогүйнь ойлгосо[...] Тиигэхэ зуураа тэрэ уласхоо[...] хардуу байдалые улам д[...] Советскэ Союзда эсэргүү бу[...]хай хардалга гүрдэлгэ хэлэ[...] СССР ба социалис хани нүх[...] оронуудтай зүришэлдөөнүүд[...]дань улам шангадхахые оро[...]гай президентын таагүй эд[...]тэнь һаад хэхын тулада хит[...]шье оролдолго гаргангүй байх[...] сэрэгэй аюул» гэдэг худал [...] шалгаяа хэрэглэн, хитадайхи[...] өөһэдынгөө хараа бодолые [...] хэхые оролдон, Ази болон А[...] районодо эзэрхэн зонхилхо түс[...]лүүлхэ ябадал түйлахаар тэр[...] хэрэглээ.

Американ-хитад хөөрэлдөө[...] уласхоорондын политикын [...] асуудалнуудай талаар хоёр [...] хараа бодолтой байһан элир[...] Пекин Вашингтон хоёр афга[...] контрреволюционно ябуулга[...]хы хэмжээгээр дэмжэхын [...]наа мэдүүлээ.

Ю. [...]
В. [...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ, ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да. «Россин эршэтэ ажалай бата алхам» — РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партиина ажабайдал: экономикые хүтэлбэрилгэ. «Партком шиидхэбэри абана» — А. Невзгодовой статья. «Комиссар тухай үгэ» — В. Юдинэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Шиидхэхэ асуудал ажабайдал элирүүлнэ. «Урмашуулгын аша үрэ» — Ю. Шабановай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Патриот» — суглуулбари. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Би — мүнөөдэр ба үглөөдэр». 10.40 — «Ан амитадай аймагта». 11.40 — ССР Союзай Гүрэнэй Ехэ театрай духовой оркестрэй концерт. 12.25 — Баримтата фильмүүд. 12.55 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Ульяновск» — баримтата фильм. 15.50 — А. Караманов. «Поэма Победы». Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой ехэ симфоническа оркестр гүйсэдхэхэ. 16.25 — «ГДР-тэй уулзалга» — киноочерк. 16.55— «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.30 — Эрэлхэг зоригой һургуули». 18.30 — «Арадай аялга дуунууд». 18.45 — «Как Феникс из Пепла». СССР. 1945—1950 годы. — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.15—«Байгал» — нютагуудай һонин. 19.25— «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Ажал хэрэгүүд ба хүнүүд». «БАМ. 84 оной хабар».

Улаан-Үдэ. 20.30—«Саяан» хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 20.55 — «Антоша Рыбкин» — кинокомеди. 22.00 — «Время». 22.35 — Радиогой үдэртэ зорюулагдаһан концерт Союзуудай байшангай Колонно залһаа дамжуулагдаха. 01.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Телефильм. 9.35. 10.45 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 9.55— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.15. 14.00 — Француз хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. «Гоё һайханиие ойлгодог байхаар хүмүүжүүлхэ». 11.35. 12.40 — «Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». 12.05—«Шатарай һургуули». 13.10 — Ботаника. 5-дахи класс. 13.30—Түүхэ. 8-дахи класс. 14.30 — Н. Заболоцкиин шүлэгүүд. 15.15— «СССР-эй герб». 15.45—Дайнай жэлнүүдэй шүлэгүүд, дуунууд. 16.30—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалай түлөө» гэһэн дамжуулга.

Москва. 19.15 — «Зураг бүхэндэнь — наран». 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

Москва. 20.30 — Ленинградай «Хореографические миниатюры» ансам[...] артистнуудай [...]

Улаан-Үдэ. 2[...] тэ забһарлалга.

Москва. 21.0[...] ноһосогты, [...] — Футболоор [...]пионат. «Шахт[...] 2-дохи шата. 22.[...] 22.35—«Пять д[...]чей»—уран һай[...]

Редактор
Р. Б. ГАР[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54 зам редактора — 2-68-08 зам редактора — 2-62-62 отв секретарь — 2-50 52 секретариат 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-34 05, пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60 21, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61 выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г Улан Удэ ул. Ленина [...] Н-02435, Заказ № 107. Индекс 046[...]